DOCUMENT FINAL
al
Reuniunii de la Viena
a reprezentanţilor statelor participante la Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa

EDITURA BĂLCESCU
1990

Scanned with OKEN Scanner

DOCUMENT FINAL
al
Reuniunii de la Viena
a reprezentanţilor statelor participante la Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa

1990
EDITURA BĂLCESCU
Bucureşti

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-28-0158-1

Scanned with OKEN Scanner

CĂTRE CITITOR

Prezentăm alăturat textul integral al Documentului final al Reuniunii de la Viena a reprezentanţilor statelor participante la Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa. Reuniunea de la Viena — cea de-a treia de acest tip, după cele de la Belgrad (1978) şi Madrid (1981) — a avut loc conform prevederilor Actului final de la Helsinki în perioada 4 noiembrie 1986 — 19 ianuarie 1989.

Deşi Documentul final de la Viena a fost adoptat prin consens, la 15 ianuarie 1989, iar una din obligaţiile pe care le-a prevăzut este însăşi publicarea lui în fiecare stat participant, care se angaja să-l facă cunoscut cît mai larg posibil, acest document nu a fost, pînă în prezent, adus la cunoştinţa publicului din România.

Victoria revoluţiei, care a dus la înlăturarea tiraniei şi cucerirea libertăţii, a deschis largi posibilităţi ca poporul român, liber pe destinele sale, să se asocieze pe deplin la procesul general-european, să-şi ocupe locul care i se cuvine în procesul de construire a unei Europe unite, casă comună a tuturor popoarelor continentului.

Aşa cum a declarat oficial Ministerul Afacerilor Externe la 6 ianuarie 1990, România şi-a retras „rezervele şi declaraţiile interpretative" formulate din ordinul vechiului regim la 15 ianuarie 1989, în legătură cu Documentul final de la Viena, confirmînd acceptarea acestui document în totalitatea lui şi exprimîndu-şi voinţa de a acţiona pentru aplicarea integrală şi cu bună-credinţă a tuturor prevederilor lui.

Publicarea integrală a acestui document, sub egida Ministerului Afacerilor Externe, este un act de informare şi, totodată, unul de dreptate faţă de cetăţenii României, faţă de opinia publică din ţara noastră.

Scanned with OKEN Scanner

DOCUMENT FINAL AL REUNIUNII DIN 1986 DE LA VIENA A REPREZENTANȚILOR STATELOR PARTICIPANTE LA CONFERINȚA PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA, ȚINUTĂ PE BAZA PREVEDERILOR ACTULUI FINAL REFERITOARE LA URMĂRILE CONFERINȚEI

Reprezentanții statelor participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa (C.S.C.E.), Austria, Belgia, Bulgaria, Canada, Cipru, Cehoslovacia, Danemarca, Finlanda, Franța, R.D. Germană, R.F. Germania, Grecia, Vatican, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Monaco, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, San Marino, Spania, Suedia, Elveția, Turcia, U.R.S.S., Marea Britanie, S.U.A. și Iugoslavia s-au reunit la Viena de la 4 noiembrie 1986 la 19 ianuarie 1989 în conformitate cu prevederile Actului final referitoare la urmările Conferinței, precum și pe baza celorlalte documente pertinente ale C.S.C.E.

Cancelarul federal al Austriei a ținut o cuvîntare în fața participanților, la 4 noiembrie 1986.

Toți șefii delegațiilor, între care se aflau miniștri și miniștri adjuncți ai multor state participante, au ținut cuvîntări de deschidere. Unii miniștri ai afacerilor externe au ținut cuvîntări la reuniune și în etape ulterioare.

Un reprezentant al Secretarului general al O.N.U. a rostit o cuvîntare în fața participanților. De asemenea, reprezentanți ai Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (C.E.E.) și UNESCO au rostit alocuțiuni.

Au mai rostit cuvîntări reprezentanți ai următoarelor state mediteraneene neparticipante : Algeria, Egipt, Israel, Liban, Libia, Maroc, Siria și Tunisia.

Reprezentanții statelor participante și-au reafirmat angajamentul față de procesul C.S.C.E. și au subliniat rolul esențial al acestuia în creșterea încrederii, în deschiderea de noi căi pentru cooperare, în promovarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale și pe această cale întărirea securității internaționale.

Scanned with OKEN Scanner

Statele participante au salutat dezvoltările favorabile în situaţia internaţională care au avut loc de la încheierea Reuniunii de la Madrid din 1983 şi şi-au exprimat satisfacţia că procesul C.S.C.E. a contribuit la aceste dezvoltări. Luînd notă de intensificarea dialogului politic dintre ele şi de progresele importante din negocierile referitoare la securitatea militară şi la dezarmare, ele au fost de acord că trebuie întreprinse noi eforturi pentru a consolida aceste tendinţe pozitive şi pentru a realiza o îmbunătăţire substanţială pe mai departe a relaţiilor lor reciproce. În consecinţă, ele şi-au reafirmat hotărîrea de a înfăptui în întregime, pe cale unilaterală, bilaterală şi multilaterală toate prevederile Actului final şi ale celorlalte documente C.S.C.E.

Aşa cum a fost prevăzut în ordinea de zi a Reuniunii de la Viena, reprezentanţii statelor participante au procedat la un schimb de păreri aprofundat atît asupra îndeplinirii prevederilor Actului final şi ale Documentului final de la Madrid, cît şi a sarcinilor stabilite de către Conferinţă, precum şi în contextul chestiunilor tratate de către aceasta, cu privire la adîncirea relaţiilor lor reciproce, îmbunătăţirea securităţii şi dezvoltarea cooperării în Europa, şi la dezvoltarea procesului de destindere în viitor.

În timpul schimbului de păreri statele participante au examinat în mod amănunţit şi în detaliu îndeplinirea Actului final şi a Documentului final de la Madrid. Au fost exprimate păreri diferite şi uneori contradictorii în legătură cu măsura în care aceste angajamente au fost îndeplinite. Deşi în multe domenii au fost remarcate dezvoltări încurajatoare, participanţii au criticat deficienţele serioase care se menţin în înfăptuirea acestor documente.

A avut loc o dezbatere deschisă şi sinceră asupra înfăptuirii şi respectării principiilor Actului final. S-a exprimat îngrijorarea în legătură cu încălcările grave ale unora dintre aceste principii. În centrul dezbaterilor intense şi controversate au stat îndeosebi chestiunile referitoare la respectarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale. Statele participante au fost de acord că respectarea deplină a principiilor, sub toate aspectele lor, este esenţială pentru îmbunătăţirea relaţiilor lor reciproce.

Scanned with OKEN Scanner

A fost discutată îndeplinirea prevederilor Actului final referitoare la măsurile de creştere a încrederii, la cooperarea în domeniul economic, al ştiinţei şi tehnologiei şi al mediului înconjurător, la chestiunile privind securitatea şi cooperarea în Mediterana, precum şi la cooperarea în domeniul umanitar şi în alte domenii. În acest context a fost, de asemenea, discutată îndeplinirea prevederilor Documentului final de la Madrid şi a altor documente C.S.C.E. S-a apreciat că nu au fost suficient folosite numeroasele posibilităţi oferite de Actul final.

Statele participante şi-au exprimat, de asemenea, îngrijorarea în legătură cu extinderea terorismului, pe care l-au condamnat fără rezerve.

Discuţiile au reflectat contextul mai larg al procesului C.S.C.E. şi au confirmat importanţa luării în considerare a dimensiunii mondiale a acestuia în îndeplinirea prevederilor Actului final.

În deliberările lor reprezentanţii statelor participante au ţinut seama de rezultatele :

— Conferinţei de la Stockholm referitoare la măsurile de creştere a încrederii şi securităţii şi la dezarmare în Europa ;

— Reuniunii de experţi de la Atena, avînd mandatul de a continua examinarea şi elaborarea unei metode general acceptabile pentru soluţionarea paşnică a diferendelor în scopul completării metodelor existente ;

— Seminarului de la Veneţia asupra cooperării economice, ştiinţifice şi culturale în Mediterana ;

— Reuniunii de experţi de la Ottawa asupra chestiunilor referitoare la respectarea, în statele lor, a drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, sub toate aspectele lor, aşa cum sînt conţinute în Actul final ;

— „Forumului Cultural“ de la Budapesta ;

— Reuniunii de experţi de la Berna asupra contactelor umane.

Statele participante au luat notă totodată că la 1 august 1985, la Helsinki, a fost marcată cea de-a 10 aniversare a semnării Actului final.

Statele participante şi-au reafirmat angajamentul pentru continuarea procesului C.S.C.E. aşa cum a fost con-

Scanned with OKEN Scanner

venit în capitolul referitor la urmările Conferinţei cuprins în Actul final. Recunoscînd necesitatea unor progrese echilibrate care să acopere toate secţiunile Actului final, ele şi-au exprimat, de asemenea, hotărîrea de a folosi noile posibilităţi pentru cooperarea lor şi au ajuns la decizii corespunzătoare referitoare la activităţile ulterioare.

Reprezentanţii statelor participante au examinat propunerile prezentate Reuniunii şi au căzut de acord asupra următoarelor :

Scanned with OKEN Scanner

Statele participante își exprimă hotărîrea :

— de a folosi evoluțiile pozitive actuale din relațiile lor pentru a face destinderea un proces viabil, cuprinzător și veritabil, de amploare universală ;
— de a-și asuma răspunderea de a îndeplini în întregime angajamentele cuprinse în Actul final și alte documente ale C.S.C.E. ;
— de a-și intensifica eforturile pentru găsirea de soluții problemelor care afectează relațiile lor și pentru întărirea garanțiilor păcii și securității internaționale ;
— de a promova cooperarea și dialogul între ele, de a asigura exercitarea efectivă a drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de a facilita contactele și comunicarea între oameni ;
— de a depune noi eforturi pentru a se obține în continuare progrese în întărirea încrederii și securității și în promovarea dezarmării.

Principii

1. Statele participante reafirmă atașamentul lor față de toate cele zece principii ale Declarației din Actul final privind Principiile care guvernează relațiile reciproce dintre statele participante și hotărîrea lor de a le respecta și transpune în practică. Ele reafirmă că toate aceste principii au o importanță primordială și că, în consecință, ele vor fi aplicate în mod egal și fără rezerve, fiecare din ele fiind interpretat luînd în considerare pe celelalte.

2. Ele subliniază că respectarea și aplicarea deplină a acestor principii, ca și stricta punere în practică a tuturor

Scanned with OKEN Scanner

angajamentelor C.S.C.E. decurgînd din ele sînt de o mare importanţă politică şi esenţiale pentru edificarea încrederii şi securităţii, ca şi pentru dezvoltarea relaţiilor prieteneşti şi a cooperării dintre ele în toate domeniile.

3. În acest context, ele confirmă că îşi vor respecta în mod reciproc dreptul de a alege în mod liber şi de a-şi dezvolta sistemul lor politic, social, economic şi cultural, precum şi dreptul lor de a-şi stabili legile, reglementările, practicile şi politicile lor. În exercitarea acestor drepturi, ele vor asigura ca legile, reglementările, practicile şi politicile lor să fie conforme cu obligaţiile lor decurgînd din dreptul internaţional şi să fie puse de acord cu prevederile Declaraţiei privind Principiile şi alte angajamente asumate în cadrul C.S.C.E.

4. Ele confirmă, de asemenea, că în virtutea principiului egalităţii în drepturi şi dreptului popoarelor de a dispune de ele însele şi în conformitate cu prevederile corespunzătoare ale Actului final, toate popoarele au în mod permanent dreptul de a determina în deplină libertate, atunci cînd doresc şi cum doresc, statutul lor politic intern şi extern, fără nici un amestec din afară, şi de a urmări, conform dorinţei lor, dezvoltarea lor politică, economică, socială şi culturală.

5. Ele reafirmă angajamentul lor de a respecta cu stricteţe şi în mod efectiv principiul integrităţii teritoriale a statelor. Ele se vor abţine de la orice încălcare a acestui principiu şi prin aceasta de la orice acţiune vizînd, prin mijloace directe sau indirecte, violarea integrităţii teritoriale, independenţei politice sau unităţii unui stat, în contradicţie cu scopurile şi principiile Cartei Naţiunilor Unite, cu alte angajamente asumate în virtutea dreptului internaţional, precum şi cu prevederile Actului final. Statele participante nu vor recunoaşte ca fiind legale nici o acţiune sau situaţie contrare acestui principiu.

6. Statele participante reafirmă angajamentul lor faţă de principiul reglementării pe cale paşnică a diferendelor, convinse că acesta reprezintă un corolar esenţial al îndatoririi pe care o au statele de a se abţine de la folosirea forţei sau ameninţarea cu folosirea forţei, ambele fiind factori esenţiali pentru menţinerea şi consolidarea păcii şi a securităţii.

Ele îşi exprimă hotărîrea de a continua eforturile în vederea examinării şi elaborării, pe baza prevederilor

Scanned with OKEN Scanner

pertinente ale Actului final, ale Documentului final de la Madrid și luînd în considerare rapoartele reuniunilor de experți de la Montreux și Atena, a unei metode general-acceptabile de reglementare pașnică a diferendelor, destinată să completeze metodele existente. În acest context, ele acceptă, în principiu, implicarea obligatorie a unei terțe părți, atunci cînd un diferend nu poate fi reglementat prin alte mijloace pașnice.

7. Pentru a asigura aplicarea treptată a acestui angajament, incluzînd, ca un prim pas, implicarea obligatorie a unei terțe părți în reglementarea unor anumite categorii de diferende, ele hotărăsc să convoace o reuniune de experți la Valetta de la 15.I.1991 pînă la 8.II.1991 pentru a stabili o listă de asemenea categorii, ca și procedurile și mecanismele aferente. Această listă va putea fi extinsă ulterior, în mod treptat. Reuniunea va examina, de asemenea, și posibilitatea de stabilire a unor mecanisme pentru a se ajunge la hotărîri obligatorii ale terților.

Următoarea Reuniune general europeană va evalua progresele realizate la reuniunea de experți. Ordinea de zi, programul de lucru și alte aranjamente organizatorice sînt prevăzute în Anexa 1.

8. Statele participante condamnă, fără rezerve, ca fiind criminale, toate actele, metodele și practicile teroriste, oriunde și de către oricine ar fi comise, inclusiv pe cele care pun în primejdie relațiile de prietenie dintre state și securitatea lor și sînt de acord că terorismul nu poate fi justificat în nici o împrejurare.

9. Ele își exprimă hotărîrea de a acționa pentru eradicarea terorismului atît prin cooperare bilaterală, cît și multilaterală, mai ales în cadrul forurilor internaționale ca O.N.U., Organizația Aviației Civile Internaționale și Organizația Maritimă Internațională și în conformitate cu prevederile corespunzătoare ale Actului final și ale Documentului final de la Madrid.

10. Convinse de necesitatea combinării măsurilor la nivel național cu întărirea cooperării internaționale, statele participante își exprimă intenția :

10. 1) — de a urma o politică de fermitate, ca răspuns la cererile teroriste ;

10. 2) — de a întări și dezvolta cooperarea bilaterală și multilaterală dintre ele pentru prevenirea și combaterea terorismului și de a ridica eficiența cooperării existente la

Scanned with OKEN Scanner

nivel bilateral sau în cadrul unor grupuri de state, inclusiv, după caz, prin schimburi de informaţii ;

10. 3) — de a preveni desfăşurarea pe teritoriile lor a unor activităţi ilegale ale persoanelor, grupurilor sau organizaţiilor care instigă, organizează sau se angajează în săvîrşirea de acte de terorism sau subversive sau în alte activităţi îndreptate spre răsturnarea violentă a regimului dintr-un alt stat participant ;

10. 4) — de a întreprinde măsuri efective pentru prevenirea şi reprimarea actelor de terorism care vizează pe reprezentanţii diplomatici sau consulari, ca şi împotriva terorismului implicînd încălcări ale Convenţiilor de la Viena asupra relaţiilor diplomatice şi consulare, în special ale prevederilor lor referitoare la privilegiile şi imunităţile diplomatice şi consulare ;

10. 5) — de a asigura extrădarea sau judecarea persoanelor implicate în acte teroriste şi de a coopera strîns în cazurile de conflict de jurisdicţie, în care mai multe state sînt implicate, acţionînd, în ambele situaţii, în conformitate cu acordurile internaţionale corespunzătoare ;

10. 6) — de a examina participarea, dacă nu au făcut-o pînă acum, la convenţiile internaţionale corespunzătoare referitoare la reprimarea actelor de terorism ;

10. 7) — de a continua să acţioneze în organismele internaţionale de resort pentru ameliorarea şi extinderea măsurilor împotriva terorismului şi de a asigura ca acordurile corespunzătoare să fie acceptate şi respectate de un număr cît mai mare posibil de state.

11. Ele confirmă că vor respecta drepturile omului şi libertăţile fundamentale, inclusiv libertatea de gîndire, conştiinţă, religie sau convingere, pentru toţi, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie. Ele reafirmă, de asemenea, semnificaţia universală a drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, a căror respectare reprezintă un factor esenţial de pace, justiţie şi securitate, necesar pentru a asigura dezvoltarea relaţiilor prieteneşti şi cooperării între ele, ca şi între toate statele.

12. Ele îşi exprimă hotărîrea de a garanta exercitarea efectivă a drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, care derivă, toate, din demnitatea inerentă a persoanei umane şi sînt esenţiale pentru dezvoltarea sa liberă şi deplină. Ele recunosc că drepturile şi libertăţile civile, politice, economice, sociale, culturale şi alte drepturi şi libertăţi sînt, toate, de o importanţă primordială şi trebuie

Scanned with OKEN Scanner

să fie pe deplin înfăptuite prin toate mijloacele corespunzătoare.

13. În acest context, ele :

13. 1) — vor dezvolta legile, reglementările şi politicile lor din domeniul drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale civile, politice, economice, sociale, culturale şi altele şi le vor pune în practică pentru garantarea exercitării efective a acestor drepturi şi libertăţi ;

13. 2) — vor examina posibilitatea de a adera, dacă nu au făcut-o pînă acum, la Pactul internaţional asupra drepturilor civile şi politice, Pactul internaţional asupra drepturilor economice, sociale şi culturale, Protocolul facultativ al Pactului asupra drepturilor civile şi politice şi alte instrumente internaţionale corespunzătoare ;

13. 3) — vor publica şi difuza textul Actului final, Documentului final de la Madrid şi al prezentului document ca şi pe cele ale altor instrumente internaţionale pertinente din domeniul drepturilor omului pentru a asigura disponibilitatea acestor documente, în întregime, a le face cunoscute cît mai larg posibil şi a le face accesibile tuturor persoanelor din ţările lor, în special prin sistemul bibliotecilor publice ;

13. 4) — vor asigura, în mod efectiv, dreptul persoanei de a cunoaşte şi de a acţiona în conformitate cu drepturile şi obligaţiile sale în acest domeniu, şi, în acest scop, vor publica şi vor face accesibile toate legile, reglementările şi procedurile referitoare la drepturile omului şi libertăţile fundamentale ;

13. 5) — vor respecta dreptul cetăţenilor lor de a contribui activ, individual, sau în asociere cu alţii, la promovarea şi protejarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale ;

13. 6) — vor încuraja, în şcoli şi în alte instituţii de învăţămînt, luarea în considerare a promovării şi protejării drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale ;

13. 7) — vor asigura tuturor cetăţenilor de pe teritoriul lor şi de sub jurisdicţia lor, drepturile şi libertăţile lor fundamentale, fără nici un fel de deosebire, precum rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, origine naţională sau socială, proprietate, naştere sau alt statut ;

13. 8) — vor asigura ca nici o persoană care exercită şi exprimă intenţia de a exercita sau încearcă să exercite aceste drepturi şi libertăţi, ca şi orice membru al familiei

Scanned with OKEN Scanner

sale, să nu fie, în nici un fel, supusă discriminării, ca urmare a acestui lucru ;

13. 9) — vor asigura existența unor căi de recurs efective, precum și a unor informații complete despre acestea pentru toți cei care pretind că drepturile și libertățile lor fundamentale au fost încălcate ; ele vor aplica, între altele, în mod efectiv următoarele recursuri :

— dreptul individului de a apela la organele executive, legislative, judiciare sau administrative ;

— dreptul la o audiere corectă și publică, într-un timp rezonabil, în fața unui tribunal independent și imparțial, incluzînd dreptul de a prezenta argumente juridice și de a fi reprezentat de un avocat, la alegerea sa ;

— dreptul de a fi informat prompt și oficial asupra hotărîrii luate ca urmare a oricărui apel, inclusiv asupra temeiurilor legale pe care se bazează această decizie. Această informare va fi furnizată de regulă în scris și în orice caz într-un mod care să permită persoanei să facă uz efectiv de alte recursuri disponibile.

14. Statele participante recunosc că promovarea drepturilor economice, sociale, culturale, ca și a drepturilor civile și politice este de o importanță primordială pentru demnitatea umană și pentru realizarea aspirațiilor legitime ale fiecărei persoane. În consecință, vor continua eforturile lor în vederea obținerii treptate a înfăptuirii depline a drepturilor economice, sociale și culturale prin toate mijloacele adecvate, incluzînd, în special, adoptarea de măsuri legislative. În această privință ele vor acorda o atenție deosebită problemelor din domeniile angajării în muncă, locuințelor, asigurărilor sociale, sănătății, învățămîntului și culturii. Ele vor promova un progres constant în înfăptuirea tuturor drepturilor și libertăților în țările lor, precum și în dezvoltarea relațiilor dintre ele și ca alte state, astfel încît fiecare persoană să se bucure în mod real și pe deplin de drepturile sale economice, sociale și culturale, precum și de drepturile sale civile și politice.

15. Statele participante își reafirmă hotărîrea de a asigura drepturi egale pentru bărbați și femei. În consecință, ele vor lua toate măsurile necesare, inclusiv măsuri legislative, pentru promovarea participării egale și efec-

Scanned with OKEN Scanner

tive a bărbaţilor şi femeilor la viaţa politică, economică, socială şi culturală. Ele vor examina posibilitatea aderării, dacă nu au făcut-o pînă acum, la Convenţia asupra eliminării tuturor formelor de discriminare împotriva femeii.

16. Pentru a asigura libertatea persoanei de a profesa şi practica religia sau convingerea sa, statele participante, între altele :

16. 1) — vor lua măsuri efective pentru a preveni şi elimina discriminarea împotriva persoanelor sau comunităţilor pe motiv de religie sau convingere, în recunoaşterea, exercitarea şi beneficiul drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale în toate domeniile vieţii civile, politice, economice, sociale şi culturale şi pentru a asigura egalitatea efectivă între credincioşi şi necredincioşi ;

16. 2) — vor cultiva un climat de toleranţă şi respect între credincioşii aparţinînd diferitelor comunităţi ca şi între credincioşi şi necredincioşi ;

16. 3) — vor acorda, la cererea acestora, comunităţilor de credincioşi care practică sau care se pregătesc să practice credinţa lor în cadrul constituţional al statelor lor, recunoaşterea statutului prevăzut pentru ele în ţările respective ;

16. 4) — vor respecta dreptul acestor comunităţi religioase :

- de a stabili şi menţine lăcaşuri de rugăciune sau de adunare liber accesibile ;
- de a se organiza ele însele în conformitate cu structura lor ierarhică şi instituţională ;
- de a selecta, numi şi înlocui personalul lor, în conformitate cu cerinţele şi normele lor respective, ca şi cu orice aranjament acceptat liber între ele şi statul lor ;
- de a solicita şi primi contribuţii voluntare financiare şi de altă natură ;

16. 5) — se vor angaja în consultări cu cultele, instituţiile şi organizaţiile religioase pentru a obţine o mai bună înţelegere a cerinţelor libertăţii religioase ;

16. 6) — vor respecta dreptul fiecăruia de a da şi de a primi educaţie religioasă în limba aleasă de el, individual sau în asociere cu alţii ;

16. 7) — vor respecta, în acest context, între altele, libertarea părinţilor de a asigura educaţia religioasă şi morală a copiilor lor, în conformitate cu convingerile lor proprii ;

Scanned with OKEN Scanner

16. 8) — vor permite pregătirea personalului religios în instituţii corespunzătoare ;

16. 9) — vor respecta dreptul credincioşilor individuali şi al comunităţilor de credincioşi de a dobîndi, de a poseda şi de a folosi cărţi sfinte, publicaţii religioase în limba aleasă de ele şi alte articole şi materiale legate de practicarea religiei sau credinţei ;

16. 10) — vor permite cultelor, instituţiilor şi organizaţiilor religioase să producă, să importe şi să difuzeze publicaţii şi materiale religioase ;

16. 11) — vor examina favorabil interesul comunităţilor religioase de a participa la dialogul public, între altele, prin mijloacele de informare în masă.

17. Statele participante recunosc că exercitarea drepturilor menţionate mai sus referitoare la libertatea de religie sau credinţă poate fi supusă numai acelor limitări prevăzute de lege şi care sînt conforme cu obligaţiile care le revin potrivit dreptului internaţional şi cu angajamentele lor internaţionale. Ele vor asigura, în legislaţia şi reglementările lor şi în aplicarea acestora, exercitarea deplină şi efectivă a libertăţii de gîndire, conştiinţă, religie sau de convingere.

18. Statele participante vor depune eforturi susţinute pentru aplicarea prevederilor Actului final şi ale Documentului final de la Madrid referitoare la minorităţile naţionale. Ele vor lua toate măsurile necesare de ordin legislativ, administrativ şi judiciar, precum şi alte măsuri şi vor aplica instrumentele internaţionale pertinente prin care s-au obligat să asigure protecţia drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale ale persoanelor aparţinînd minorităţilor naţionale de pe teritoriul lor. Ele se vor abţine de la orice discriminare împotriva acestor persoane şi vor contribui la realizarea intereselor şi aspiraţiilor lor legitime în domeniul drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale.

19. Ele vor proteja şi vor crea condiţii pentru promovarea identităţii etnice, culturale, lingvistice şi religioase a minorităţilor naţionale de pe teritoriul lor. Ele vor respecta libera exercitare a drepturilor de către persoanele aparţinînd acestor minorităţi şi vor asigura deplina egalitate a acestora cu alţi cetăţeni.

20. Statele participante vor respecta pe deplin dreptul fiecăruia :

Scanned with OKEN Scanner

— la libertatea de mişcare şi de alegere a domiciliului în cadrul frontierelor fiecărui stat, şi

— de a părăsi orice ţară, inclusiv propria ţară, şi de a se întoarce în ţara sa.

21. Statele participante vor asigura ca exercitarea drepturilor sus-menţionate să nu fie supusă nici unei restricţii, cu excepţia acelora prevăzute de lege şi care sînt conforme cu obligaţiile asumate de ele potrivit dreptului internaţional, în special prin Pactul internaţional asupra drepturilor civile şi politice, şi cu angajamentele lor internaţionale, îndeosebi Declaraţia universală a drepturilor omului. Aceste restricţii au un caracter de excepţie. Statele participante vor asigura ca să nu se abuzeze de aceste restricţii şi ca ele să nu se aplice arbitrar, ci de o manieră care să menţină exercitarea efectivă a acestor drepturi.

22. În acest context, ele vor permite tuturor refugiaţilor care doresc acest lucru, să se întoarcă în siguranţă la casele lor.

23. Statele participante

23. 1) — vor asigura ca nimeni să nu fie arestat, deţinut sau exilat arbitrar ;

23. 2) — vor asigura ca toate persoanele aflate în detenţie sau încarcerate să fie tratate în mod uman şi cu respectarea demnităţii inerente persoanei umane ;

23. 3) — vor respecta Regulile minime-standard ale O.N.U. privind tratamentul aplicat deţinuţilor, precum şi Codul O.N.U. asupra comportamentului persoanelor oficiale însărcinate cu aplicarea legii ;

23. 4) — vor interzice tortura şi alte acte de cruzime, tratamente sau pedepse inumane sau degradante şi vor lua măsuri efective, legislative, administrative, judiciare şi altele, pentru prevenirea şi pedepsirea unor asemenea practici ;

23. 5) — vor examina aderarea, dacă nu au făcut-o pînă acum, la Convenţia împotriva torturii şi a altor acte de cruzime inumane sau tratamente ori pedepse degradante ;

23. 6) — vor proteja persoanele împotriva oricăror practici psihiatrice sau alte practici medicale care încalcă drepturile omului şi libertăţile fundamentale şi vor lua măsuri efective pentru prevenirea şi pedepsirea unor asemenea practici.

24. Statele participante iau notă de faptul că pedeapsa capitală a fost abolită într-un număr dintre ele.

Scanned with OKEN Scanner

În statele participante care nu au abolit pedeapsa capitală, condamnarea la moarte va putea fi impusă numai pentru cele mai grave crime, în conformitate cu legea în vigoare la data comiterii crimei și fără încălcarea angajamentelor lor internaționale. Problema abolirii pedepsei cu moartea va fi menținută în atenție. În acest context, statele participante vor coopera cu organizațiile internaționale competente.

25. În scopul dezvoltării înțelegerii și încrederii reciproce, al promovării relațiilor prietenești și de bună vecinătate, al întăririi păcii, securității și justiției internaționale și al îmbunătățirii îndeplinirii angajamentelor lor asumate în cadrul C.S.C.E., statele participante vor dezvolta, pe mai departe, cooperarea și vor promova dialogul dintre ele, în toate domeniile și la toate nivelurile, pe baza deplinei egalități.

Ele sînt de acord că respectarea deplină și aplicarea principiilor ca și îndeplinirea celorlalte prevederi ale C.S.C.E. vor îmbunătăți relațiile lor și vor promova dezvoltarea cooperării dintre ele. Ele se vor abține de la orice acțiune neconformă cu prevederile Actului final și ale altor documente C.S.C.E. și recunosc că orice asemenea acțiune va dăuna relațiilor dintre ele și va afecta dezvoltarea cooperării lor.

26. Ele reafirmă că guvernele, instituțiile, organizațiile și persoanele au de jucat un rol corespunzător și pozitiv prin contribuția pe care o pot aduce la realizarea scopurilor cooperării dintre ele și la înfăptuirea deplină a Actului final. În acest scop ele vor respecta dreptul persoanelor de a observa și promova aplicarea prevederilor C.S.C.E. și de a se asocia cu alte persoane în acest scop. Ele vor facilita contactele directe și comunicarea dintre aceste persoane, dintre organizații și instituții, în cadrul și între statele participante și vor înlătura, acolo unde există, impedimentele juridice și administrative care nu sînt în concordanță cu prevederile C.S.C.E. Ele vor lua, de asemenea, măsuri efective pentru a facilita accesul la informații cu privire la aplicarea prevederilor C.S.C.E. și pentru a înlesni exprimarea liberă a părerilor în aceste probleme.

27. Statele participante au ascultat o dare de seamă asupra Reuniunii de experți referitoare la chestiunile privind respectarea în statele lor a drepturilor omului și libertăților fundamentale, sub toate aspectele lor, așa cum

Scanned with OKEN Scanner

sînt cuprinse în Actul final, care a avut loc la Ottawa în perioada 7 mai — 17 iunie 1985. Ele au salutat faptul că a avut loc o discuție sinceră asupra chestiunilor care le preocupă în mod deosebit. Deși aceste discuții nu au condus la concluzii convenite, ele au fost de acord că un asemenea schimb de păreri aprofundat constituie, el însuși, o contribuție valoroasă la procesul C.S.C.E. În această privință, s-a luat notă îndeosebi de faptul că propunerile făcute la Reuniune au fost examinate încă o dată la Reuniunea general-europeană de la Viena. Ele au salutat, de asemenea, decizia participanților de a permite accesul publicului la o parte a reuniunii și au luat notă că această practică a fost dezvoltată în continuare la următoarele reuniuni.

Scanned with OKEN Scanner

MĂSURI DE CREŞTERE A ÎNCREDERII ŞI SECURITĂŢII ŞI UNELE ASPECTE ALE SECURITĂŢII ŞI DEZARMĂRII ÎN EUROPA

Conferinţa de la Stockholm : evaluarea progreselor obţinute

Statele participante,

În conformitate cu prevederile pertinente ale Documentului final de la Madrid, au evaluat progresele obţinute în cursul Conferinţei cu privire la măsurile de creştere a încrederii şi securităţii şi la dezarmare în Europa care a avut loc la Stockholm în perioada 17 ianuarie 1984—19 septembrie 1986.

Ele au salutat adoptarea la Stockholm a unei serii de măsuri reciproc complementare de creştere a încrederii şi securităţii (M.C.I.S.).

Ele au luat notă că aceste măsuri corespund criteriilor din mandatul de la Madrid şi constituie o îmbunătăţire substanţială şi o extindere a măsurilor de creştere a încrederii adoptate în Actul final.

Ele au luat notă că adoptarea Documentului de la Stockholm a constituit o realizare politică semnificativă şi că măsurile sale sînt un pas important în eforturile de reducere a riscurilor confruntării militare în Europa. Ele au fost de acord că aceste măsuri vor contribui la creşterea încrederii şi securităţii, aceasta depinzînd de felul în care ele vor fi puse în aplicare. Ele sînt încurajate de modul de îndeplinire iniţial al acestora şi au luat notă de faptul că sînt necesare experienţe ulterioare şi o examinare detaliată. Ele îşi reafirmă hotărîrea de a respecta cu stricteţe şi de a aplica cu bună credinţă toate prevederile Conferinţei de la Stockholm.

Ele îşi reafirmă angajamentul faţă de prevederile Documentului final de la Madrid referitoare la Conferinţa cu privire la măsurile de creştere a încrederii şi securităţii

Scanned with OKEN Scanner

și la dezarmare în Europa și au fost de acord să reia lucrările Conferinței în vederea realizării de noi progrese în această direcție.

Noi eforturi pentru dezarmare și securitate în Europa

Statele participante,

Reamintind prevederile pertinente ale Actului final și ale Documentului final de la Madrid, potrivit cărora ele recunosc interesul lor, al tuturor, față de eforturile vizînd diminuarea confruntării militare și promovarea dezarmării,

Reafirmînd hotărîrea lor exprimată în Actul final de a întări încrederea dintre ele și de a contribui astfel la o stabilitate sporită și la securitate în Europa,

Subliniind natura complementară a eforturilor din cadrul procesului C.S.C.E. vizînd creșterea încrederii și securității și sporirea stabilității și obținerea de progrese pe calea dezarmării, în scopul diminuării confruntării militare și al creșterii securității pentru toți,

Subliniind că în întreprinderea unor asemenea eforturi ele vor respecta interesele de securitate ale tuturor statelor participante la C.S.C.E., și care sînt inerente egalității lor suverane,

Examinînd căile și mijloacele corespunzătoare pentru continuarea eforturilor lor pentru securitate și dezarmare în Europa,

Au ajuns la înțelegerea că aceste eforturi trebuie să fie structurate după cum urmează :

Negocieri asupra măsurilor de creștere a încrederii și securității

Statele participante au convenit să aibă loc negocieri asupra măsurilor de creștere a încrederii și securității pentru dezvoltarea și lărgirea rezultatelor deja obținute la Conferința de la Stockholm, cu scopul elaborării și adoptării unei noi serii de măsuri reciproc complementare de creștere a încrederii și securității menite să reducă riscul confruntării militare în Europa.

Scanned with OKEN Scanner

Aceste negocieri vor avea loc în conformitate cu mandatul de la Madrid.

Deciziile Reuniunii pregătitoare ţinută la Helsinki în perioada 25 octombrie—11 noiembrie 1983 se vor aplica *mutatis mutandis* (a se vedea Anexa II).

Aceste negocieri vor avea loc la Viena, începînd în săptămîna care se deschide cu ziua de 6 martie 1989.

Următoarea reuniune general-europeană a statelor participante la C.S.C.E., care va avea loc la Helsinki, începînd cu data de 24 martie 1992, va evalua progresele obţinute la aceste negocieri.

Negocieri asupra forţelor armate convenţionale în Europa

Negocierile asupra forţelor armate convenţionale în Europa vor avea loc, aşa cum s-a convenit, între acele state menţionate în mandatul cuprins în declaraţia preşedintelui din Anexa III a acestui document, care au stabilit între ele ordinea de zi, regulile de procedură şi aranjamentele organizatorice pentru aceste negocieri, şi care vor stabili programul lor de lucru şi rezultatele lor. Aceste negocieri se vor desfăşura în cadrul procesului C.S.C.E.

Aceste negocieri vor avea loc la Viena, începînd în săptămîna care se deschide cu ziua de 6 martie 1989.

La următoarea reuniune general-europeană a statelor participante la C.S.C.E., care va avea loc la Helsinki începînd cu data de 24 martie 1992, va avea loc un schimb de păreri asupra progreselor obţinute la aceste negocieri.

Şedinţe cu scopul de a se proceda la schimburi de păreri şi informaţii cu privire la stadiul negocierilor asupra forţelor armate convenţionale în Europa

S-a convenit ca Statele participante să ţină şedinţe cu scopul de a proceda la schimburi de păreri şi informaţii cu privire la desfăşurarea negocierilor asupra forţelor armate convenţionale în Europa.

Aceste şedinţe vor avea loc cel puţin de două ori pe parcursul fiecărei sesiuni a negocierilor asupra forţelor armate convenţionale în Europa.

Scanned with OKEN Scanner

Prevederile referitoare la aranjamentele practice privind aceste şedinţe sînt cuprinse în Anexa IV la acest document.

La toate aceste şedinţe participanţii la negocierile asupra forţelor armate convenţionale în Europa vor prezenta informaţii substanţiale cu privire la desfăşurarea negocierilor, progrese şi rezultate obţinute, în scopul de a permite fiecărui stat participant să evalueze stadiul lor.

Participanţii la aceste negocieri s-au angajat să ia în considerare, în cursul negocierilor lor, părerile exprimate în cadrul acestor şedinţe de către celelalte state participante în ceea ce priveşte propria lor securitate.

Vor fi puse la dispoziţie informaţii pe o bază bilaterală.

Următoarea reuniune general-europeană a statelor participante la C.S.C.E., care va avea loc la Helsinki începînd de la data de 24 martie 1992, va examina modul în care aceste aranjamente sînt realizate.

Luînd în considerare prevederile pertinente ale Actului final şi ale Documentului final de la Madrid şi ţinînd seama de rezultatele obţinute în cadrul celor două negocieri şi, de asemenea, în lumina altor negocieri pertinente asupra securităţii şi dezarmării afectînd Europa, o viitoare reuniune general-europeană în cadrul C.S.C.E. va examina căile şi mijloacele corespunzătoare pentru ca statele participante să-şi continue eforturile pentru securitate şi dezarmare în Europa, inclusiv chestiunea completării mandatului de la Madrid pentru următoarea etapă a Conferinţei cu privire la măsurile de creştere a încrederii şi securităţii şi a dezarmării în Europa.

Scanned with OKEN Scanner

COOPERAREA ÎN DOMENIILE ECONOMIEI, ȘTIINȚEI ȘI TEHNOLOGIEI ȘI MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

Statele participante reafirmă voința lor de a dezvolta cooperarea în domeniile economiei, științei și tehnologiei și mediului înconjurător și de a promova relații economice internaționale stabile și echitabile, în interesul tuturor statelor. Ele exprimă disponibilitatea lor de a intensifica dialogul în forurile competente, în vederea facilitării găsirii de soluții corespunzătoare pentru problemele economice interdependente centrale, cum sînt cele monetar-financiare, datoria externă și comerțul. În legătură cu aceasta, ele subliniază importanța politicilor îndreptate spre promovarea de ajustări structurale și stimularea creșterii economiilor naționale și crearea unui climat economic internațional favorabil dezvoltării.

Statele participante recunosc rolul important al Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (C.E.E./O.N.U.) în stimularea cooperării economice regionale și în aplicarea prevederilor Actului final și ale documentelor ce i-au urmat. Ele exprimă disponibilitatea lor de a folosi și mai mult cadrul existent, resursele și experiența C.E.E./O.N.U. în domenii care sînt importante pentru aplicarea recomandărilor C.S.C.E.

Comerțul și cooperarea industrială

1. În scopul folosirii mai bune a potențialului lor economic și al stimulării creșterii schimburilor lor comerciale, statele participante vor face eforturi suplimentare pentru a promova condiții favorabile pentru comerț și cooperare industrială, luînd în considerare toate prevederile

Scanned with OKEN Scanner

pertinente din Actul final şi Documentul final de la Madrid.

2. Statele participante recunosc importanţa unor condiţii favorabile de afaceri pentru dezvoltarea comerţului dintre ele. Ele vor facilita contacte directe între oamenii de afaceri, cumpărătorii potenţiali şi utilizatorii finali, inclusiv contacte la faţa locului referitoare la afaceri proiectate sau în curs de negociere. Ele vor lua, de asemenea, măsuri pentru a îmbunătăţi efectiv condiţiile de lucru pentru oamenii de afaceri în ce priveşte, între altele, acreditarea, cazarea, comunicaţiile, angajarea şi folosirea personalului şi evitarea întîrzierilor nejustificate la îndeplinirea procedurilor de viză şi a formalităţilor vamale. În plus, ele recunosc posibilităţile oferite de tîrgurile şi expoziţiile comerciale pentru dezvoltarea contactelor comerciale şi obţinerea de rezultate comerciale concrete.

3. Statele participante vor continua eforturile pentru a reduce şi mai mult sau elimina progresiv obstacolele de orice fel din calea comerţului, contribuind astfel la dezvoltarea şi diversificarea relaţiilor lor comerciale. Ele exprimă sprijinul lor pentru activitatea întreprinsă în acest domeniu în forurile internaţionale corespunzătoare.

4. Statele participante vor încuraja formele de comerţ care sînt compatibile cu desfăşurarea eficientă a relaţiilor de afaceri internaţionale şi vor încuraja, de asemenea, partenerii de afaceri să decidă independent asupra partenerilor lor. În ceea ce priveşte tranzacţiile în compensaţie sub toate formele lor, ele recomandă ca propunerile respective să fie examinate la începutul negocierilor şi, cînd se convin, să fie soluţionate de o manieră flexibilă, în special în ceea ce priveşte alegerea produselor. În această privinţă preocupările speciale ale întreprinderilor mici şi mijlocii trebuie să fie luate în considerare. Statele participante recunosc rolul valoros al C.E.E./O.N.U., în a se ocupa de probleme referitoare la tranzacţiile în compensaţie.

5. Statele participante recunosc că o autogestiune crescîndă a întreprinderilor în cadrul economiilor lor respective poate să le ajute să răspundă mai bine cerinţelor pieţei şi să contribuie astfel la dezvoltarea comerţului şi cooperării între ele.

Scanned with OKEN Scanner

6. Pentru a facilita identificarea posibilităţilor de desfacere pe piaţă, statele participante vor promova publicarea şi punerea la dispoziţie a unor informaţii economice şi comerciale cuprinzătoare, comparabile şi în timp util. Ele vor publica informaţii şi statistici macroeconomice la zi şi vor avea în vedere să facă disponibile date privind balanţa de plăţi. De asemenea, ele vor transmite la banca de date comerciale a O.N.U. (COMTRADE) date detaliate într-o formă corespunzătoare pentru desfăşurarea eficientă a comerţului exterior. Ele vor încuraja colaborarea dintre serviciile lor statistice şi în cadrul C.E.E./O.N.U., pentru a facilita, între altele, identificarea disparităţilor în statisticile de comerţ exterior şi pentru a ameliora comparabilitatea internaţională a unor astfel de statistici. În plus, ele consideră utilă sporirea publicării şi a schimbului de statistici pe astfel de teme cum sînt demografia, sănătatea publică, agricultura, mediul înconjurător şi energia.

7. Notînd importanţa crescîndă a serviciilor în relaţiile lor economice reciproce, statele participante vor examina, în organisme corespunzătoare, evoluţiile în acest domeniu şi perspectivele pentru un acces sporit pe piaţa serviciilor.

8. Reafirmînd importanţa cooperării industriale în relaţiile lor economice pe termen lung, statele participante vor promova măsuri menite să creeze condiţii favorabile pentru dezvoltarea unei asemenea cooperări. Ele vor studia, aşadar, în forurile competente, îmbunătăţirea cadrului legal, administrativ şi economic pentru cooperarea industrială. Ele vor încuraja contacte între partenerii potenţiali, vor dezvolta schimbul de informaţii corespunzătoare şi vor promova participarea întreprinderilor mici şi mijlocii la cooperarea industrială.

9. Statele participante recunosc posibilităţile oferite de societăţile mixte productive, competitive şi rentabile, ca o formă reciproc avantajoasă de cooperare industrială. Ele vor îmbunătăţi condiţiile legale, administrative şi financiare pentru investiţiile în societăţile mixte şi desfăşurarea activităţii acestora. Ele vor promova, de asemenea, schimbul tuturor informaţiilor necesare pentru stabilirea de societăţi mixte, inclusiv toate informaţiile tehnice necesare, precum şi informaţii despre administrare, condiţii de lucru, evidenţă contabilă şi impunere fiscală, repatriere a profiturilor şi protecţia investiţiilor, condiţiile pentru producţie şi accesul la sursele de aprovizionare pe pieţele interne.

Scanned with OKEN Scanner

10. Statele participante subliniază importanța politicilor și practicilor lor de standardizare și a activităților conexe pentru facilitarea comerțului internațional, în special în ce privește produsele care fac obiectul unei verificări obligatorii a calității. În consecință, ele vor lua în considerare măsuri de armonizare a politicilor și practicilor lor naționale de testare și certificare a calității și vor promova cooperarea între organismele naționale competente, precum și în organismele internaționale, inclusiv în cadrul C.E.E./O.N.U.

11. Statele participante recunosc importanța crescîndă a unui marketing efectiv pentru dezvoltarea relațiilor comerciale și a cooperării industriale, producerea și comercializarea de noi produse și satisfacerea nevoilor consumatorului. Dată fiind creșterea posibilităților de marketing, ele vor căuta să îmbunătățească condițiile pentru firmele și organizațiile angajate în prospectarea piețelor interne și străine și în alte activități de marketing.

12. Statele participante reafirmă utilitatea, pentru toate întreprinderile, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii, a unor clauze de arbitraj flexibile și reciproc convenite, pentru a asigura soluționarea echitabilă a litigiilor din comerțul internațional și cooperarea industrială.

Avînd în vedere prevederile corespunzătoare din Actul final și din Documentul final de la Madrid, ele acordă importanță, în special, libertății de alegere a arbitrilor, inclusiv a arbitrului principal și a țării de arbitraj. Ele recomandă să se acorde atenție adoptării Legii model a Comisiei Națiunilor Unite pentru Dreptul comercial internațional (UNCITRAL) privind arbitrajul comercial internațional. Ele recunosc valoarea acordurilor de cooperare în domeniul arbitrajului comercial între camerele de comerț și alte organe de arbitraj.

13. Statele participante sînt de acord să se convoace o Conferință privind cooperarea economică în Europa. Această conferință va avea loc la Bonn între 19 martie și 11 aprilie 1990. Obiectivul conferinței este de a da noi impulsuri relațiilor economice dintre statele participante, îndeosebi prin îmbunătățirea condițiilor pentru comerț și cooperare industrială, prin examinarea de noi posibilități și căi ale cooperării economice.

La această conferință vor participa reprezentanți guvernamentali și ai cercurilor de afaceri. Ordinea de zi,

Scanned with OKEN Scanner

programul de desfăşurare şi alte aspecte organizatorice sînt stabilite în Anexa V. Următoarea reuniune general-europeană care va avea loc la Helsinki începînd cu 24 martie 1992 va evalua rezultatele obţinute la conferinţă.

Ştiinţa şi tehnologia

14. Statele participante subliniază rolul important al ştiinţei şi tehnologiei în dezvoltarea lor generală economică şi socială, luînd în considerare îndeosebi acele ştiinţe şi tehnologii care au o influenţă directă asupra îmbunătăţirii calităţii vieţii.

15. Recunoscînd importanţa cooperării ştiinţifice şi tehnologice, statele participante vor dezvolta, în continuare, cooperarea reciproc avantajoasă în domeniile deja convenite în Actul final şi vor examina posibilităţile de cooperare în noi domenii de importanţă crescîndă şi interes comun. Ele exprimă intenţia de a îmbunătăţi condiţiile pentru o asemenea cooperare prin încurajarea schimbului de informaţii şi experienţă în domeniul realizărilor ştiinţifice şi tehnologice, luînd în considerare în mod special interesele ţărilor regiunii care sînt în curs de dezvoltare din punct de vedere economic.

16. Statele participante reafirmă, de asemenea, rolul acordurilor generale interguvernamentale ca şi al acordurilor bilaterale implicînd universităţi, instituţii ştiinţifice şi tehnologice şi industria în dezvoltarea schimburilor reciproc avantajoase. Subliniind importanţa libertăţii de comunicare şi a schimbului de păreri pentru progresul ştiinţei şi tehnologiei, ele vor promova şi sprijini contactele directe şi individuale dintre oameni de ştiinţă, specialişti şi oameni de afaceri interesaţi. Reamintind concluziile la care s-a ajuns la Forumul ştiinţific de la Hamburg, ele se angajează să respecte drepturile omului şi libertăţile fundamentale, care reprezintă una din temeliile pentru o ameliorare semnificativă a cooperării ştiinţifice internaţionale la toate nivelele. Ele se vor strădui să creeze condiţii care să permită partenerilor interesaţi să pună în aplicare programe de cercetare şi proiecte comune specifice, pe bază de reciprocitate şi avantaj reciproc şi, acolo unde este cazul, pe o bază comercială.

17. Dată fiind distribuirea resurselor naturale, inclusiv a surselor de energie neregenerabile, statele partici-

Scanned with OKEN Scanner

pante sînt de acord să promoveze cooperarea în domeniul utilizării raţionale a acestor resurse şi a surselor alternative de energie, inclusiv a fuziunii termonucleare.

18. Luînd notă de progresul realizat în/şi de noile posibilităţi oferite de cercetarea şi dezvoltarea din domeniul biotehnologiei, statele participante consideră de dorit să încurajeze schimbul de informaţii privind legile şi reglementările referitoare la aspectele de siguranţă ale ingineriei genetice. Ele vor facilita consultările şi schimbul de informaţii privind măsurile de securitate. În acest context, ele subliniază importanţa principiilor etice în ingineria genetică şi aplicaţiile acesteia.

19. Statele participante sînt de acord să dezvolte cooperarea în ştiinţele medicale şi conexe, în vederea intensificării cercetării şi schimbului de informaţii în domeniile abuzului de droguri şi al bolilor noi sau larg răspîndite. Ele vor coopera, îndeosebi în domeniul combaterii răspîndirii SIDA, luînd în considerare strategia globală a Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii (O.M.S.) privind SIDA. Ele sînt de acord să coopereze în cercetarea referitoare la consecinţele pe termen lung ale radiaţiilor.

20. Statele participante recunosc importanţa cercetării ştiinţifice, a tehnologiilor curate pentru mediu şi, în special, a extinderii cooperării internaţionale în aceste domenii, pentru urmărirea, prevenirea şi reducerea poluării. În consecinţă, ele vor promova între altele în cadrul forurilor internaţionale corespunzătoare, schimburile de informaţii şi de experienţă privind aceste tehnologii. În acest sens, ele vor stimula schimburile, pe o bază comercială, în domeniile tehnologiilor de reducere a poluării, al tehnologiilor şi produselor fără sau cu emisiuni reduse de substanţe care modifică stratul de ozon, al tehnicilor de prelucrare şi combustie, al noilor metode de tratare a deşeurilor, inclusiv al reciclării şi distrugerii lor şi al tehnologiilor fără deşeuri sau cu deşeuri reduse.

21. Statele participante vor schimba informaţii corespunzătoare în domenii specifice ale industriilor mecanice şi de automatizare. Ele vor face aceasta pe baza avantajului reciproc pentru partenerii potenţiali, care vor decide independent asupra domeniilor de cooperare, şi cu respectarea acordurilor bilaterale şi multilaterale. În acest scop, ele vor dezvolta, între altele, statisticile în domeniul industriilor mecanice care au o importanţă comercială.

Scanned with OKEN Scanner

22. În contextul cooperării lor ştiinţifice şi tehnologice, statele participante vor lua în considerare posibilitatea de a încuraja dezvoltarea şi folosirea metodelor alternative la experimentarea pe animale, incluzînd testarea de produse.

23. În domeniul important al energiei nucleare, statele participante recunosc că, deşi statele trebuie să-şi asume în mod individual întreaga responsabilitate pentru siguranţa propriilor lor instalaţii nucleare, securitatea nucleară impune o strînsă cooperare internaţională, în special în cadrul Agenţiei Internaţionale pentru Energie Atomică (A.I.E.A.). Ele notează că este esenţială menţinerea celor mai înalte standarde de securitate în organizarea şi funcţionarea instalaţiilor nucleare. De aceea, ele sprijină activitatea desfăşurată în cadrul A.I.E.A. pentru elaborarea unor principii de bază de securitate şi invită toate statele să utilizeze Normele de Securitate Nucleară revizuite — codurile NUSS — ca o bază pentru reglementarea practicilor privind securitatea nucleară. Ele reamintesc, de asemenea, necesitatea de a se îmbunătăţi şi mai mult eficienţa sistemului existent de răspundere pentru daune nucleare.

Mediul înconjurător

24. Recunoscînd necesitatea acţiunii preventive, statele participante îşi vor întări cooperarea şi vor intensifica eforturile îndreptate spre protejarea şi ameliorarea mediului înconjurător, avînd în vedere necesitatea menţinerii şi refacerii echilibrului ecologic în atmosferă, apă şi sol. Ele vor realiza aceasta, între altele, prin dezvoltarea legislaţiei lor interne, a angajamentelor lor internaţionale şi prin folosirea celor mai bune mijloace disponibile, luînd în considerare nivelele de dezvoltare şi dificultăţile economice şi tehnice. Ele subliniază importanţa Strategiei Regionale pentru Protecţia Mediului Înconjurător şi Utilizarea Raţională a Resurselor Naturale în ţările membre ale C.E.E./O.N.U. pînă în anul 2000 şi după această dată. Ele salută şi vor lua în considerare raportul Comisiei Mondiale pentru Mediul Înconjurător şi Dezvoltare şi Perspectiva în domeniul mediului înconjurător pînă în anul 2000 şi după această dată, precum şi activitatea deja întreprinsă în cadrul forurilor internaţionale

Scanned with OKEN Scanner

competente, îndeosebi în cadrul Convenţiei privind poluarea aerului la mare distanţă din 1979 (în cele ce urmează denumită „Convenţia").

25. Statele participante sînt convinse de necesitatea reducerii la timp şi efective a emisiunilor de sulf sau a fluxurilor lor transfrontiere. Ele cheamă Părţile Contractante şi semnatarii Convenţiei să devină părţi la Protocolul asupra reducerii emisiunilor de sulf sau a fluxurilor transfrontiere cu cel puţin 30%. Ele recomandă ca măsuri suplimentare de reducere a emisiunilor de bioxid de sulf, în conformitate cu obiectivele Protocolului, să fie întreprinse şi de acele state care nu sînt părţi la Protocol şi ca acele state, unde acest obiectiv a fost deja atins, să continue să controleze aceste emisiuni. Reamintind că Protocolul respectiv prevede reducerea emisiunilor de sulf cel mai tîrziu în 1993, ele vor acţiona în cadrul Convenţiei pentru elaborarea la o dată apropiată a unui aranjament privind reducerea emisiunilor de sulf dincolo de nivelul stabilit prin Protocol.

26. Statele participante consideră că reducerea şi controlul emisiunilor de oxid de azot sau a fluxurilor lor transfrontiere reclamă o înaltă prioritate în programele lor de reducere a poluării. Ele sprijină elaborarea şi adoptarea Protocolului privind controlul şi reducerea emisiunilor de oxid de azot.

27. În plus, ele recunosc necesitatea dezvoltării, în cadrul Convenţiei, a unor aranjamente vizînd reducerea emisiunilor altor poluanţi importanţi ai aerului, cum sînt hidrocarburile şi cei care produc oxizi fotochimici. Ele vor întări cooperarea în mod corespunzător, inclusiv prin colectarea şi prelucrarea informaţiilor necesare.

28. Statele participante sînt de acord să întărească şi să dezvolte Programul de cooperare în supravegherea şi evaluarea transmisiei la mare distanţă a poluanţilor atmosferici în Europa (EMEP), între altele, prin extinderea şi ameliorarea reţelei staţiilor de supraveghere, punerea la dispoziţia EMEP a informaţiilor necesare privind emisiunile de poluanţi, prin dezvoltarea în continuare a unor metode comparabile de măsurare şi prin extinderea ariei de cuprindere pentru a include alţi agenţi poluanţi atmosferici importanţi, îndeosebi oxizii de azot, hidrocarburile şi oxizii fotochimici. Ele recomandă, de asemenea, ca acele ţări care nu au procedat

Scanned with OKEN Scanner

încă la aceasta să devină părţi la Protocolul privind finanţarea pe termen lung a EMEP.

29. Statele participante vor depune eforturi pentru a deveni, cît mai curînd posibil, părţi la Convenţia de la Viena privind protecţia stratului de ozon şi la Protocolul de la Montreal privind substanţele care reduc stratul de ozon. Ele vor întări acţiunile pe plan naţional şi cooperarea internaţională privind controlul şi reducerea emisiunilor de substanţe care diminuează stratul de ozon.

30. Statele participante sînt de acord să întreprindă, pe plan naţional şi internaţional, eforturi de cercetare asupra fenomenului de încălzire globală şi a rolului jucat în acest sens de emisiunile de bioxid de carbon şi de gazele trasoare, pentru a asigura o bază ştiinţifică în vederea unei acţiuni de corectare.

31. În scopul protejării şi îmbunătăţirii resurselor de apă proaspătă şi al reducerii semnificative a poluării mărilor şi zonelor de coastă, a cursurilor de apă transfrontiere şi a lacurilor internaţionale de toate sursele de poluare, statele participante vor dezvolta şi intensifica eforturile naţionale, precum şi cooperarea bilaterală şi multilaterală. Ele recomandă elaborarea unei convenţii cadru sau a unor convenţii specifice pentru a ameliora protejarea cursurilor de apă transfrontiere şi a lacurilor internaţionale. Ele vor reduce într-o măsură importantă deversările de substanţe toxice, persistente şi potenţial periculoase. Ele vor acorda, de asemenea, o atenţie specială dezvoltării unor metode alternative corespunzătoare care să înlocuiască deversarea în mări, în scopul reducerii progresive şi substanţiale a deversării deşeurilor dăunătoare şi incinerării deşeurilor lichide toxice în mare, în vederea eliminării în scurt timp a unor astfel de metode.

32. Statele participante recunosc necesitatea îmbunătăţirii cooperării internaţionale în ce priveşte deplasarea transfrontieră a deşeurilor periculoase. Luînd în considerare activitatea utilă desfăşurată în alte foruri internaţionale, ele vor încuraja elaborarea de acorduri internaţionale, inclusiv a unei convenţii globale, privind controlul asupra deplasării transfrontiere a deşeurilor periculoase.

33. Statele participante vor urmări o mai strînsă cooperare şi un mai amplu schimb de informaţii cu privire la problemele legate de substanţele chimice potenţial periculoase, inclusiv evaluarea riscurilor pentru sănătate

Scanned with OKEN Scanner

şi mediul înconjurător. Ele vor examina posibilităţile unei mai bune armonizări a legislaţiilor şi reglementărilor lor privind manipularea acestor substanţe chimice.

34. Statele participante vor întări cooperarea internaţională în domeniul resurselor naturale, florei şi faunei. Ele vor promova aderarea cît mai rapidă la acordurile pertinente precum şi punerea efectivă în aplicare a acestora. Ele vor întreprinde măsuri efective de combatere a degradării solului şi de protejare a florei, faunei şi a zonelor de răspîndire a acestora, pe baza Declaraţiei pe această temă adoptată de către C.E.E./O.N.U. Ele vor intensifica schimburile de vederi şi de experienţă asupra căilor şi mijloacelor de a se ajunge la o utilizare mai raţională a resurselor naturale.

35. Statele participante recunosc importanţa contribuţiei persoanelor şi organizaţiilor interesate în protecţia şi ameliorarea mediului înconjurător şi le vor permite să-şi exprime opiniile lor în această privinţă. Ele vor promova o mai bună informare şi înţelegere de către opinia publică a problemelor mediului înconjurător şi vor coopera în domeniul educaţiei ecologice, între altele prin schimb de experienţă şi de rezultate ale cercetării, dezvoltarea programelor educaţionale şi a pregătirii în domeniul ecologiei.

36. Statele participante vor coopera bilateral şi multilateral în vederea îmbunătăţirii şi coordonării aranjamentelor lor pentru prevenirea, alertarea din timp, schimbul de informaţii şi asistenţă reciprocă în cazul unor accidente industriale de natură să provoace, dincolo de frontiere, daune mediului înconjurător. Ele vor iniţia, de asemenea, examinarea elementelor principale legate de caracterul transfrontier al accidentelor industriale, cum sînt curăţirea, refacerea şi răspunderea.

37. Statele participante sînt de acord să convoace o Reuniune privind protecţia mediului înconjurător. Această Reuniune va avea loc la Sofia de la 16 octombrie la 3 noiembrie 1989. Obiectul acestei Reuniuni este să elaboreze recomandări asupra principiilor şi liniilor directoare pentru măsuri suplimentare şi pentru cooperare în domenii noi şi importante ale protecţiei mediului înconjurător. Ordinea de zi, programul de desfăşurare şi alte aspecte organizatorice sînt cele stabilite în Anexa VI.

Scanned with OKEN Scanner

Următoarea reuniune general-europeană care va avea loc la Helsinki, începînd cu 24 martie 1992, va evalua rezultatele obținute la reuniune.

Cooperarea în alte domenii

38. Statele participante recunosc rolul important al transporturilor în dezvoltarea economică și socială și consecințele generale ale activității crescînde din domeniul transporturilor, inclusiv problemele privind mediul înconjurător. De aceea, ele vor încuraja elaborarea de măsuri pentru realizarea unui sistem de transport mai eficient din punct de vedere economic, luînd în considerare avantajele relative ale diferitelor modalități de transport și efectele lor potențiale asupra sănătății omului, siguranței și mediului înconjurător. În legătură cu aceasta, ele vor acorda, pe cale bilaterală și multilaterală, o atenție specială problemelor privind rețelele de transporturi multimodale, transporturile combinate, fluxurile de tranzit și simplificarea formalităților de transport și, îndeosebi, documentele de transport. Ele salută, de asemenea, activitățile desfășurate de C.E.E./O.N.U. în această privință.

39. Statele participante subliniază importanța economică a turismului și contribuția sa la înțelegerea reciprocă dintre popoare. Ca atare, ele sprijină dezvoltarea cooperării în acest domeniu și vor facilita contacte normale între turiști și populația locală. În acest scop, ele vor face eforturi pe linia îmbunătățirii infrastructurii turistice, între altele prin extinderea și diversificarea facilităților de cazare, pentru turismul de masă și pentru tineret, inclusiv facilități de cazare pe plan local. Ele vor examina de o manieră favorabilă, pentru turiștii străini, posibilitatea eliminării progresive a obligației de schimb minim de valută, acolo unde este cazul și a schimbării sumelor în monedă locală, dobîndite în mod legal, și, de asemenea, vor încuraja practicarea unor cursuri de schimb nediscriminatorii pentru toți turiștii străini, indiferent de naționalitatea lor. Ele vor reduce la minimum necesar formalitățile de sosire și de plecare. Statele participante vor crea condiții menite să realizeze proiecte comune în domeniul turismului, inclusiv societăți mixte și programe de pregătire a personalului.

Scanned with OKEN Scanner

40. Statele participante subliniază necesitatea aplicării efective a prevederilor Actului final şi ale Documentului final de la Madrid referitoare la muncitorii migranţi şi la familiile lor în Europa.

Ele invită ţările de primire şi ţările de origine să depună eforturi pentru a îmbunătăţi, în continuare, condiţiile economice, sociale, culturale şi alte condiţii de viaţă ale muncitorilor migranţi şi familiilor lor, cu reşedinţa legală în ţările de primire. Ele recomandă ca ţările de primire şi ţările de origine să promoveze cooperarea lor bilaterală în domenii corespunzătoare, în scopul facilitării reintegrării muncitorilor migranţi şi a familiilor la întoarcerea în ţara de origine.

41. În conformitate cu angajamentele asumate prin Actul final de la Helsinki şi Documentul final de la Madrid, statele participante vor trata favorabil cererile de reunificare a familiilor, precum şi contactele de familie şi vizitele la muncitorii migranţi din alte state participante care au reşedinţa legală în ţările gazdă.

42. Statele participante se angajează să asigure muncitorilor migranţi din alte state participante şi familiilor lor să se bucure liber şi să-şi păstreze cultura naţională precum şi accesul la cultura ţării gazdă.

43. În scopul asigurării unei egalităţi efective a şanselor între copiii muncitorilor migranţi şi copiii propriilor cetăţeni privind accesul la toate formele şi nivelurile de educaţie, statele participante se declară dispuse să întreprindă măsurile necesare în vederea unei mai bune utilizări şi ameliorării posibilităţilor de educaţie. Totodată, ele vor încuraja şi facilita, acolo unde există o cerere rezonabilă, educaţia suplimentară în limba maternă pentru copiii muncitorilor migranţi.

44. Statele participante recunosc că problemele muncitorilor migranţi au dimensiunea lor umană.

45. Statele participante recunosc că impactul schimbărilor economice şi tehnologice este resimţit în mod evident la locul de muncă. Ele subliniază disponibilitatea lor de a încuraja cooperarea în domeniul politicilor de pregătire în şcoli profesionale prin creşterea schimbului de informaţii şi experienţă cu scopul de a întări normele de educaţie, cunoştinţele şi aptitudinile profesionale, precum şi adaptabilitatea personalului din industrie şi comerţ.

Scanned with OKEN Scanner

46. Statele participante recunosc importanța facilitării integrării tinerilor în viața profesională. În consecință ele își vor continua eforturile pentru asigurarea condițiilor necesare pentru educația și pregătirea profesională a tineretului și pentru asigurarea de posibilități de angajare a tinerilor în diverse sectoare ale economiei. Ele vor depune în continuare eforturi pentru crearea condițiilor pentru ridicarea nivelului de cunoștințe științifice și culturale ale cetățenilor lor, în special ale tineretului și pentru facilitarea accesului lor la cuceririle din domeniile științelor naturale și sociale, precum și din domeniul culturii.

Scanned with OKEN Scanner

CHESTIUNI REFERITOARE LA SECURITATEA ŞI COOPERAREA ÎN MEDITERANA

Statele participante

reafirmă angajamentul lor faţă de prevederile Actului final şi ale Documentului final de la Madrid, referitoare la securitatea şi cooperarea în Mediterana şi subliniază valabilitatea lor pe mai departe ; în acest context, ele subliniază importanţa paragrafului referitor la Mediterana din Documentul de la Stockholm.

Ele subliniază importanţa procesului C.S.C.E. pentru creşterea securităţii şi îmbunătăţirea cooperării în regiunea Mediteranei.

Ele îşi reafirmă convingerea că securitatea în Europa trebuie să fie abordată în contextul mai larg al securităţii mondiale şi că ea este strîns legată de securitatea în regiunea Mediteranei, în ansamblul ei, şi că, în consecinţă, procesul îmbunătăţirii securităţii nu trebuie să se limiteze la Europa, ci trebuie să se extindă la alte părţi ale lumii, şi îndeosebi la regiunea Mediteranei.

Ele îşi exprimă îngrijorarea în legătură cu tensiunile care se menţin în regiune şi îşi reînnoiesc voinţa de a intensifica eforturile pentru găsirea unor soluţii juste, viabile şi durabile, prin mijloace paşnice, pentru problemele cardinale existente.

Ele consideră că o cooperare mai largă şi mai activă poate contribui la o înţelegere reciprocă sporită şi la creşterea încrederii, promovînd astfel stabilitatea, securitatea şi pacea în regiune.

Ele iau notă de rezultatele formelor existente de cooperare bilaterală şi multilaterală şi îşi exprimă hotărîrea de a-şi spori eforturile în domeniile economic, ştiin-

Scanned with OKEN Scanner

ţific şi cultural şi în domeniul mediului înconjurător, cu luarea în considerare a intereselor ţărilor în curs de dezvoltare din regiune, şi ţinînd seama de lucrările în curs în aceste domenii.

Ele iau notă cu satisfacţie de rezultatele pozitive ale Seminarului asupra cooperării economice, ştiinţifice şi culturale în Mediterana, în cadrul rezultatelor reuniunii de la Valetta din 1979, ţinut la Veneţia în perioada 16—26 octombrie 1984, în conformitate cu prevederile pertinente şi cu obiectivele Documentului final de la Madrid. Ele salută contribuţia concretă a acestui Seminar la dezvoltarea cooperării în regiunea Mediteranei şi sprijină eforturile continue pentru înfăptuirea recomandărilor sale, precum şi a recomandărilor reuniunii de la Valetta.

Ele iau notă de interesul continuu al statelor mediteraneene neparticipante faţă de C.S.C.E. şi de eforturile depuse împreună cu statele participante pentru întărirea securităţii şi promovarea cooperării în Mediterana. În acest scop, ele recunosc necesitatea de a menţine şi amplifica contactele cu statele mediteraneene neparticipante, aşa cum au fost iniţiate de C.S.C.E., şi de a dezvolta relaţii de bună vecinătate cu toate aceste state, cu luarea în considerare în mod corespunzător a reciprocităţii şi în spiritul principiilor cuprinse în Declaraţia asupra Principiilor care călăuzesc relaţiile dintre statele participante la Actul final.

Statele participante,

în conformitate cu prevederile capitolelor referitoare la Mediterana din Actul final şi din Documentul final de la Madrid, sînt de acord să convoace o reuniune referitoare la Mediterana, în scopul de a discuta căile şi mijloacele pentru creşterea pe mai departe a cooperării, sub diferitele sale aspecte, inclusiv protecţia şi îmbunătăţirea ecosistemelor mediteraneene, în scopul lărgirii domeniului cooperării lor cu statele mediteraneene neparticipante şi pentru a contribui la întărirea încrederii şi securităţii în regiune.

În conformitate cu regulile şi practicile adoptate pentru activităţile precedente ale C.S.C.E. referitoare la Mediterana, la această reuniune vor fi invitaţi reprezentanţi ai statelor mediteraneene neparticipante (Algeria, Egipt, Israel, Liban, Libia, Maroc, Siria şi Tunisia) şi re-

Scanned with OKEN Scanner

prezentanți ai organizațiilor internaționale competente (UNESCO, C.E.E., U.N.E.P. *, O.M.S., U.I.T., O.M.I.).

Reuniunea va avea loc la Palma de Mallorca, de la 24 septembrie la 19 octombrie 1990. Ordinea de zi, programul de lucru și alte aranjamente organizatorice sînt cele prevăzute în Anexa VII.

Următoarea Reuniune general-europeană, care va avea loc la Helsinki, începînd de la 24 martie 1992, va evalua rezultatele obținute la această reuniune.

* Cu înțelegerea că U.N.E.P. va transmite invitația ROCC (Centrul Regional de Combatere a Petrolului) și MAP (Planul de Acțiune Mediteranean).

Scanned with OKEN Scanner

COOPERAREA ÎN DOMENIUL UMANITAR ŞI ÎN ALTE DOMENII

Statele participante,

Apreciind că, cooperarea în domeniul umanitar şi în alte domenii este un factor esenţial pentru dezvoltarea relaţiilor lor,

Fiind de acord că, cooperarea lor în aceste domenii trebuie să se desfăşoare cu respectarea deplină a Principiilor care guvernează relaţiile dintre statele participante, aşa cum sînt stabilite în Actul final, precum şi a prevederilor Documentului final de la Madrid şi ale prezentului Document referitoare la aceste principii,

Confirmînd că, în aplicarea prevederilor referitoare la cooperarea în domeniul umanitar şi în alte domenii în cadrul legilor şi reglementărilor lor, ele vor asigura ca aceste legi şi reglementări să fie conforme cu obligaţiile lor potrivit dreptului internaţional şi să fie puse în armonie cu angajamentele lor în cadrul C.S.C.E.,

Recunoscînd că aplicarea prevederilor corespunzătoare ale Actului final şi Documentului final de la Madrid necesită intensificarea, în continuare, a eforturilor,

Au adoptat şi vor pune în aplicare următoarele :

Contacte umane

1. În aplicarea prevederilor referitoare la contactele umane ale Actului final, ale Documentului final de la Madrid şi ale prezentului Document, ele vor respecta pe deplin obligaţiile lor potrivit dreptului internaţional, aşa cum se prevede în subcapitolul din prezentul Document referitor la principii, îndeosebi că fiecare persoană va fi

Scanned with OKEN Scanner

liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa, și să se întoarcă în țara sa, precum și angajamentele lor internaționale în acest domeniu.

2. Ele vor asigura ca politicile lor privind intrarea pe teritoriile lor să fie pe deplin conforme cu obiectivele stabilite de prevederile corespunzătoare ale Actului final, ale Documentului de la Madrid și ale prezentului Document.

3. Ele vor lua măsurile necesare pentru a găsi soluții cît mai rapid posibil, dar în orice caz nu mai tîrziu de șase luni, la toate cererile bazate pe prevederile referitoare la contactele umane ale Actului final și Documentului final de la Madrid, care sînt nerezolvate la încheierea Reuniunii de la Viena.

4. După aceea, ele vor efectua reexaminări regulate, cu scopul de a asigura ca toate cererile bazate pe prevederile referitoare la contactele umane ale Actului final și ale celorlalte documente C.S.C.E. sus-menționate sînt luate în considerare, în conformitate cu aceste prevederi.

5. Ele vor lua decizii cu privire la cererile referitoare la întîlniri de familie, în conformitate cu Actul final și cu celelalte documente C.S.C.E., mai sus-menționate, într-un termen cît mai scurt cu putință, de regulă în termen de o lună.

6. Ele vor hotărî, în același mod, cu privire la cererile referitoare la reunificări de familie și căsătorii între cetățeni ai unor state diferite, de regulă, în termen de trei luni.

7. Atunci cînd vor examina favorabil cereri privind întîlniri de familie, ele vor ține seama, în mod corespunzător, de dorințele petiționarului, îndeosebi cu privire la data și durata suficient de lungă a unor asemenea întîlniri și cu privire la călătoria împreună cu alți membri ai familiei sale pentru întîlniri de familie comune.

8. Atunci cînd vor examina favorabil cereri privind întîlniri de familie, ele vor permite și vizite la și de la rude mai îndepărtate.

9. Atunci cînd vor examina favorabil cereri privind reunificări de familie sau căsătorii între cetățeni ai unor state diferite, ele vor respecta dorința solicitanților referitoare la țara de destinație care este dispusă să-i accepte.

Scanned with OKEN Scanner

10. Ele vor acorda o atenţie deosebită soluţionării problemelor privind reunificarea copiilor minori cu părinţii lor. În acest context şi pe baza prevederilor pertinente din Actul final şi din celelalte documente C.S.C.E., sus-menţionate, ele vor asigura :

— că o cerere în această privinţă supusă în timp ce copilul este minor va fi examinată în mod favorabil şi rapid în vederea reunificării familiei fără întîrziere ; şi
— că vor fi făcute aranjamente corespunzătoare pentru a proteja interesele şi bunăstarea copiilor în cauză.

11. Ele vor examina obiectivul reducerii treptate şi eventual a eliminării oricărei cerinţe care ar putea exista pentru cei care călătoresc să obţină monedă locală peste cheltuielile efective, acordînd prioritate persoanelor care călătoresc în scopul unor întîlniri de familie. Ele vor acorda acestor persoane posibilitatea practică de a aduce cu ele sau de a scoate din ţară bunuri personale sau cadouri.

12. Ele vor acorda atenţie imediată cererilor de călătorii care au un caracter umanitar urgent şi le vor examina favorabil, după cum urmează :

— În cazul cererilor referitoare la vizite la un membru de familie grav bolnav sau pe moarte, la călătorii pentru a participa la funeraliile unui membru de familie sau călătorii ale acelora care au o nevoie dovedită de un tratament medical urgent sau care pot dovedi că sînt bolnavi grav sau pe moarte, ele vor lua decizia asupra acestora în trei zile lucrătoare ;
— În cazul cererilor referitoare la călătorii ale celor care sînt grav bolnavi sau a celor în vîrstă sau alte călătorii care au un caracter umanitar urgent, ele vor lua o decizie, cît mai repede posibil.

Ele vor intensifica eforturile autorităţilor lor competente, locale, regionale şi centrale, care au atribuţii în aplicarea celor de mai sus şi vor asigura ca taxele pentru acordarea de tratament prioritar acestor cereri să nu depăşească costurile reale.

13. În examinarea cererilor de călătorie pentru întîlniri de familie, reunificări de familie sau căsătorii între cetăţenii unor state diferite, ele vor asigura ca actele sau omisiunile din partea unor membri ai familiei petiţionaru-

Scanned with OKEN Scanner

lui să nu afecteze negativ drepturile acestuia așa cum sînt prevăzute în instrumentele internaționale pertinente.

14. Ele vor asigura ca toate documentele necesare pentru cereri bazate pe prevederile referitoare la contactele umane din Actul final și din celelalte documente C.S.C.E. sus-menționate să fie ușor accesibile solicitantului. Documentele vor rămîne valabile de-a lungul procedurii de examinare a cererii. În cazul reînnoirii cererii, documentele deja supuse de solicitant în legătură cu cereri anterioare vor fi luate în considerare.

15. Ele vor simplifica practicile și vor reduce treptat formalitățile administrative pentru cererile bazate pe prevederile asupra contactelor umane din Actul final și din celelalte documente C.S.C.E. sus-menționate.

16. Ele vor asigura ca, atunci cînd cererile bazate pe prevederile asupra contactelor umane din Actul final și din celelalte documente C.S.C.E. sus-menționate sînt respinse pentru motive precizate în documentele internaționale pertinente, solicitantului să i se notifice oficial, în mod prompt și în scris, motivele care stau la baza deciziei. De regulă, și în toate cazurile în care solicitantul o cere, el va fi informat în mod corespunzător despre procedura de a formula orice recurs efectiv administrativ sau judiciar care îi stă la dispoziție, împotriva deciziei ce i s-a comunicat, așa cum se prevede în instrumentele internaționale menționate mai sus. În cazurile în care este vorba despre stabilirea permanentă în străinătate, această informație va fi furnizată în cuprinsul notificării oficiale prevăzută mai sus.

17. Dacă în acest context o cerere individuală pentru a călători în străinătate a fost refuzată pentru motive privind securitatea națională, ele vor asigura ca durata oricărei restricții individuale să fie cît mai scurtă posibil și ca această restricție să nu fie aplicată în mod arbitrar. Ele vor asigura, de asemenea, ca respingerea cererii solicitantului să poată fi reexaminată într-un termen de șase luni și, în cazul că va fi nevoie, la intervale regulate după aceea, astfel ca orice schimbare a împrejurărilor care au determinat refuzul, cum ar fi perioada care s-a scurs de la data la care solicitantul a fost pentru ultima oară angajat în activități legate de securitatea națională, să fie luată în considerare. Înainte ca persoanele să se angajeze în muncă sau să-și asume sarcini legate de securitatea națională, ele vor fi informate oficial dacă și în ce măsură acestea ar putea

Scanned with OKEN Scanner

afecta cererile pe care ele le-ar putea supune pentru asemenea călătorii.

18. Ele vor publica şi vor face uşor accesibile, în decurs de un an de la încheierea Reuniunii de la Viena, acolo unde acest lucru nu s-a făcut încă, toate legile şi reglementările legale privind deplasarea persoanelor pe teritoriul lor şi călătoriile între state.

19. Examinînd favorabil cererile bazate pe prevederile asupra contactelor umane din Actul final şi din celelalte documente C.S.C.E. sus-menţionate, ele vor asigura ca acestea să fie examinate în timp util pentru ca, între altele, să se ţină seama în mod corespunzător de consideraţiuni importante de familie, personale sau profesionale semnificative pentru solicitant.

20. Ele vor examina favorabil cererile de călătorie în străinătate, fără nici un fel de deosebire de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de alt fel, origine naţională sau socială, proprietate, naştere, vîrstă sau alt statut. Ele vor asigura ca orice respingere să nu afecteze cererile prezentate de către alte persoane.

21. Ele vor facilita, de asemenea, călătoriile pe bază individuală sau colectivă, în interes personal sau profesional şi pentru turism, cum ar fi călătoriile delegaţiilor, grupurilor şi persoanelor. În acest scop, ele vor reduce la minimum perioada de examinare a cererilor pentru astfel de călătorii.

22. Ele vor examina în mod aprofundat propunerile de încheiere a unor înţelegeri privind acordarea de vize multiple de intrare şi înlesniri reciproce ale formalităţilor de eliberare a vizei, precum şi posibilitatea de desfiinţare reciprocă a vizelor de intrare, pe bază de acorduri între ele.

23. Ele vor lua în considerare aderarea la instrumentele multilaterale pertinente, precum şi încheierea, dacă este necesar, a unor acorduri suplimentare sau a altor acorduri bilaterale, pentru a îmbunătăţi aranjamentele în vederea asigurării unei asistenţe consulare, juridice şi medicale efective pentru cetăţenii altor state participante care se află temporar pe teritoriul lor.

24. Ele vor lua toate măsurile necesare pentru ca acolo unde acest lucru nu se realizează, să se asigure cetăţenilor altor state participante, care se află temporar pe teritoriul lor, în interes personal sau profesional, între altele pentru a participa la activităţi culturale, ştiinţifice şi educative, securitatea personală corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

25. Ele vor facilita și încuraja stabilirea și menținerea de contacte personale directe între cetățenii lor, precum și între reprezentanții instituțiilor și organizațiilor lor, prin călătorii între state și alte mijloace de comunicare.

26. Ele vor facilita contactele și cooperarea între popoarele lor prin astfel de măsuri cum ar fi : schimburi sportive directe, la nivel local și regional, stabilirea și realizarea neîngrădită a aranjamentelor privind orașele înfrățite, schimburi de studenți și profesori.

27. Ele vor încuraja dezvoltarea, în continuare, a contactelor directe între tineri, organizații și instituții guvernamentale și neguvernamentale de tineret și studenți ; încheierea între astfel de organizații și instituții a unor aranjamente și programe bilaterale și multilaterale și organizarea, pe bază bi și multilaterală, a unor activități și manifestări educative, culturale și de alt gen, de către și pentru tineret.

28. Ele vor depune, în continuare, eforturi în vederea facilitării călătoriilor și turismului pentru tineri, între altele, recomandînd autorităților lor feroviare care sînt membre ale Uniunii Internaționale a Căilor Ferate (UIC) să extindă sistemul Inter-Rail asupra ansamblului rețelelor lor europene și recomandînd autorităților lor feroviare, care nu sînt membre ale UIC, să examineze posibilitatea stabilirii unor facilități similare.

29. În conformitate cu Convenția Poștală Universală și Convenția Internațională a Telecomunicațiilor, ele vor garanta :

— libertatea de tranzit a comunicărilor poștale ;

— vor asigura predarea rapidă și fără obstacole a corespondenței, inclusiv corespondența personală și colete ;

— vor respecta, de asemenea, secretul și integritatea comunicărilor poștale și telefonice ;

— vor asigura condițiile necesare pentru convorbiri telefonice rapide și neîntrerupte, inclusiv folosirea, acolo unde există, a sistemelor de legătură internațională telefonică automată și dezvoltarea acestora.

30. Ele vor încuraja contactele personale directe între cetățenii statelor lor, între altele, prin facilitarea călătoriilor individuale în interiorul țărilor lor și prin acordarea permisiunii cetățenilor străini să întîlnească pe cetățenii lor, precum și, cînd sînt invitați, să locuiască în locuințe particulare.

Scanned with OKEN Scanner

31. Ele vor asigura ca statutul persoanelor aparţinînd minorităţilor naţionale sau culturilor regionale de pe teritoriul lor să fie egal cu cel al celorlalţi cetăţeni în ce priveşte contactele umane, potrivit Actului final şi celorlalte documente C.S.C.E. mai sus-menţionate şi ca aceste persoane să poată stabili şi menţine asemenea contacte prin călătorii şi alte mijloace de comunicare, inclusiv contacte cu cetăţeni ai altor state cu care au comune originea naţională sau patrimoniul cultural.

32. Ele vor permite credincioşilor, cultelor religioase şi reprezentanţilor lor, în grup sau pe baze individuale, să stabilească şi menţină contacte personale directe şi comunicări între ele, în ţara lor şi în alte ţări, între altele prin călătorii, pelerinaje şi participarea la adunări şi alte evenimente religioase. În acest context şi în mod corespunzător cu astfel de contacte şi evenimente, celor interesaţi li se va permite să dobîndească, să primească şi să transporte cu ei publicaţii religioase şi obiecte legate de practicarea religiei sau a credinţei lor.

33. Ele au ascultat o informare asupra reuniunii de experţi privind contactele umane care a avut loc la Berna între 15 aprilie şi 26 mai 1986. Deşi nu s-a ajuns la concluzii comune la reuniune, ele au apreciat sinceritatea şi caracterul mai deschis al discuţiilor, ca evoluţii pozitive. În această privinţă, s-a considerat ca deosebit de important faptul că propunerile făcute la reuniune au fost examinate în continuare la reuniunea general-europeană de la Viena.

Informaţia

34. Ele vor depune în continuare eforturi pentru a contribui la o şi mai largă cunoaştere şi înţelegere a vieţii din statele lor, promovînd astfel încrederea între popoare.

Ele vor depune noi eforturi pentru a facilita o difuzare mai liberă şi mai amplă de informaţii de orice natură, pentru a încuraja cooperarea în domeniul informaţiei şi pentru a îmbunătăţi condiţiile de lucru ale ziariştilor.

În această privinţă şi în conformitate cu Pactul internaţional asupra drepturilor civile şi politice, Declaraţia universală a drepturilor omului şi cu angajamentele lor internaţionale corespunzătoare cu privire la obţinerea, primirea şi difuzarea de informaţii de orice natură, ele vor

Scanned with OKEN Scanner

asigura ca persoanele să poată alege liber sursele lor de informare. În acest context, ele :

- vor asigura ca serviciile radio care funcţionează în conformitate cu reglementările radio ale UIT să poată fi recepţionate direct şi în mod normal în statele lor ; şi
- vor permite persoanelor, instituţiilor şi organizaţiilor, cu respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv a dreptului de autor, să obţină, să posede, să reproducă şi să distribuie material informativ de orice natură.

În acest scop, ele vor elimina orice restricţie incompatibilă cu obligaţiile şi angajamentele de mai sus.

35. Ele vor folosi orice posibilitate oferită de mijloacele moderne de comunicaţie, inclusiv prin cablu şi satelit, pentru a dezvolta o mai liberă şi mai amplă difuzare de informaţii de orice natură. Ele vor încuraja, de asemenea, cooperarea şi schimburile dintre instituţiile şi organizaţiile corespunzătoare şi experţii tehnici şi vor acţiona în vederea armonizării standardelor şi normelor tehnice. În acest context, ele vor ţine seama de efectele acestor mijloace moderne de comunicare asupra mijloacelor lor de comunicare în masă.

36. Ele vor asigura, în practică, ca buletinele oficiale de informare să poată fi distribuite liber pe teritoriul lor de către misiunile diplomatice şi alte misiuni oficiale şi posturi consulare ale altor state participante.

37. Ele vor încuraja organizaţiile de radio şi televiziune, pe baza aranjamentelor dintre ele, să difuzeze în direct, în special în ţările organizatoare, programe şi dezbateri cu participanţi din diferite state şi să transmită declaraţii şi interviuri cu personalităţi politice şi alte personalităţi din statele participante.

38. Ele vor încuraja organizaţiile de radio şi televiziune să prezinte diferite aspecte ale vieţii din alte state participante şi să sporească numărul de dialoguri televizate, în direct, între ţările lor.

39. Reamintind că exercitarea legitimă a activităţii lor profesionale nu-i va expune pe ziarişti nici la expulzare şi nici la alte sancţiuni, ele se vor abţine de la luarea unor măsuri restrictive ca retragerea acreditării ziaristului sau expulzarea lui din cauza conţinutului ştirilor transmise de ziarist sau de mijlocul de informare la care lucrează.

Scanned with OKEN Scanner

40. Ele vor asigura ca ziariştii, inclusiv cei care reprezintă mijloace de comunicare din alte state participante, în exercitarea acestei activităţi să fie liberi să obţină acces şi să menţină contacte cu surse de informaţie publice şi particulare şi ca necesitatea confidenţialităţii profesionale să fie respectată.

41. Ele vor respecta drepturile de autor ale ziariştilor.

42. Ele vor acorda, acolo unde este necesar, pe bază de aranjamente între ele şi în scopul de a transmite ştiri în mod regulat, acreditarea, unde aceasta este necesară, şi vize de intrare multiple pentru ziarişti din alte state participante, indiferent de domiciliul lor. Pe această bază, ele vor reduce la maximum două luni, atît perioada de acordare a acreditării, cît şi a vizelor multiple de intrare pentru ziarişti.

43. Ele vor facilita activitatea ziariştilor străini prin furnizarea, la cerere, de informaţii corespunzătoare privind probleme de interes practic, cum ar fi reglementările de import, taxele şi cazarea.

44. Ele vor asigura ca, pe bază de acreditare, acolo unde aceasta se cere, conferinţele de presă oficiale şi, în mod corespunzător, alte acţiuni de presă similare să fie deschise şi pentru ziariştii străini.

45. Ele vor asigura, în practică, ca persoanele aparţinînd minorităţilor naţionale sau culturilor regionale de pe teritoriul lor să poată difuza, să aibă acces şi să facă schimb de informaţii în limba lor maternă.

46. Ele sînt de acord să convoace un Forum al informaţiei pentru a discuta îmbunătăţirea circulaţiei informaţiilor, accesului şi schimbului de informaţii, cooperarea în domeniul informaţiei şi îmbunătăţirea condiţiilor de lucru ale ziariştilor. Forumul va avea loc la Londra, de la 18.04 la 12.05.1989. La el vor participa personalităţi în domeniul informaţiei din statele participante. Ordinea de zi, programul de lucru şi alte aranjamente organizatorice sînt prevăzute în Anexa VIII.

Cooperarea şi schimburile în domeniul culturii

47. Ele vor promova şi vor da efect deplin cooperării lor culturale, între altele, prin punerea în aplicare a tuturor acordurilor bilaterale şi multilaterale corespunzătoare încheiate între ele în diferite domenii ale culturii.

Scanned with OKEN Scanner

48. Ele vor încuraja organizaţiile neguvernamentale interesate din domeniul culturii să participe, împreună cu instituţiile de stat, la elaborarea şi punerea în aplicare a acestor acorduri şi a proiectelor specifice, ca şi la elaborarea de măsuri practice privind schimburile culturale şi cooperarea.

49. Ele vor favoriza, prin acord reciproc, înfiinţarea de institute sau centre culturale ale altor state participante pe teritoriul lor. Vor fi asigurate accesul nestingherit al publicului la aceste institute sau centre, ca şi funcţionarea normală a acestora.

50. Ele vor asigura accesul nestingherit al publicului la manifestările culturale organizate pe teritoriul lor de către persoane sau instituţii din alte state participante şi vor asigura ca organizatorii să se poată folosi de toate mijloacele disponibile în ţara gazdă pentru a le face cunoscute.

51. Ele vor facilita şi încuraja contactele personale directe în domeniul culturii, atît pe bază individuală, cît şi colectivă, precum şi contactele între instituţii culturale, asociaţii de artişti creatori şi interpreţi şi alte organizaţii pentru a spori posibilitatea ca cetăţenii lor să cunoască direct activitatea creatoare în şi din alte state participante.

52. Ele vor asigura circulaţia nestingherită a operelor de artă şi a altor obiecte de cultură care va fi supusă numai acelor restricţii menite să asigure păstrarea patrimoniului lor cultural, bazate pe respectarea drepturilor de proprietate intelectuală şi artistică sau celor care decurg din angajamentele lor internaţionale privind circulaţia proprietăţii culturale.

53. Ele vor încuraja cooperarea şi acţiuni artistice comune ale persoanelor din diferite state participante angajate în activităţi culturale şi vor facilita, în mod corespunzător, iniţiativele concrete în acest scop ale unor asemenea persoane, instituţii şi organizaţii şi vor încuraja participarea tinerilor la aceste iniţiative.

În acest context, ele vor încuraja realizarea de întîlniri şi simpozioane, de expoziţii, festivaluri şi turnee de către ansambluri sau companii şi de programe de cercetare sau stagii la care să poată participa liber şi să-şi aducă contribuţia şi persoane din alte state participante.

54. Înlocuirea persoanelor sau a grupurilor invitate să participe la o activitate culturală va constitui o excepţie şi va trebui să aibă acordul prealabil al părţii care invită.

Scanned with OKEN Scanner

55. Ele vor încuraja organizarea de săptămîni ale filmului, inclusiv, după caz, întîlniri ale artiştilor şi experţilor şi expuneri asupra artei cinematografice ; vor facilita şi încuraja contacte directe între regizori şi producători de filme în scopul realizării de coproducţii de filme ; vor încuraja cooperarea pentru protejarea materialului filmat şi schimbul de informaţii tehnice şi de publicaţii despre cinematografie.

56. Ele vor explora posibilităţi de a computeriza, într-o formă standardizată, şi difuza bibliografii şi cataloage de opere şi producţii culturale.

57. Ele vor încuraja muzeele şi galeriile de artă să dezvolte legături directe, între altele, în scopul organizării de expoziţii, inclusiv împrumuturi de opere de artă şi schimburi de cataloage.

58. Ele vor depune noi eforturi pentru îndeplinirea prevederilor Actului final şi ale Documentului final de la Madrid privind limbile mai puţin vorbite. Ele vor încuraja, de asemenea, iniţiativele privind creşterea numărului şi îmbunătăţirea calităţii traducerilor literare din şi în aceste limbi, în special prin organizarea de seminarii cu participarea traducătorilor, autorilor şi editorilor, prin publicarea de dicţionare şi, dacă este necesar, prin schimbul de traducători, pe bază de burse.

59. Ele vor asigura ca persoanele aparţinînd minorităţilor naţionale sau culturilor regionale de pe teritoriul lor să-şi poată menţine şi dezvolta cultura lor proprie, sub toate aspectele acesteia, inclusiv limba, literatura, religia ; şi ca ele să-şi poată păstra monumentele şi obiectele lor culturale şi istorice.

60. Ele au ascultat o informare asupra lucrărilor şi ideilor avansate la Forumul cultural ţinut la Budapesta între 15 octombrie şi 25 noiembrie 1985. Deşi nu s-a ajuns la concluzii comune în cadrul Forumului, ele au salutat faptul că numeroase din ideile şi propunerile utile avansate la Forumul cultural au fost reexaminate la reuniunea general-europeană de la Viena şi că instituţiile şi organizaţiile din statele participante şi-au întemeiat multe activităţi pe aceste idei.

Ele au exprimat aprecierea lor faţă de contribuţiile importante aduse cu acest prilej de către personalităţi marcante din domeniul culturii şi au luat notă, în lumina experienţei obţinute în timpul Forumului, de importanţa asigurării, atît în cadrul, cît şi în afara viitoarelor reuni-

Scanned with OKEN Scanner

uni de această natură, a unor aranjamente care să permită o discuţie mai liberă şi mai spontană.

61. Luînd în mod corespunzător în considerare originalitatea şi diversitatea culturilor lor respective, ele vor încuraja eforturile de explorare a trăsăturilor comune şi pentru o mai mare conştientizare privind moştenirea lor culturală. În consecinţă, ele vor încuraja iniţiativele care pot contribui la o mai bună cunoaştere a moştenirii culturale sub toate formele sale, a celorlalte state participante, inclusiv aspectele regionale şi arta populară.

62. Ele sînt de acord să convoace un simpozion asupra patrimoniului cultural al statelor participante la C.S.C.E. Simpozionul va avea loc la Cracovia, de la 28 mai la 7 iunie 1991.

La el vor participa savanţi şi alte personalităţi din statele participante care sînt implicaţi în activităţi culturale. Ordinea de zi, programul şi alte aranjamente organizatorice sînt cuprinse în Anexa IX.

Cooperarea şi schimburile în domeniul educaţiei

63. Ele vor asigura accesul tuturor, fără deosebire de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine naţională sau socială, proprietate, naştere sau alt statut, la diferite tipuri şi nivele de educaţie.

64. În scopul încurajării unei cooperări mai largi în domeniul ştiinţei şi educaţiei, ele vor facilita comunicaţii neîngrădite între universităţi şi alte instituţii de învăţămînt superior şi de cercetare. Ele vor facilita, de asemenea, contacte personale directe, inclusiv prin călătorii, între cercetători, oameni de ştiinţă şi alte persoane active în aceste domenii.

65. Ele vor asigura şi în acest context accesul neîngrădit al oamenilor de ştiinţă, profesorilor şi studenţilor din alte state participante la materialul informaţional deschis, existent în arhive publice, biblioteci, institute de cercetări şi alte instituţii similare.

66. Ele vor facilita schimburi de şcolari între ţările lor, pe bază de aranjamente bilaterale, acolo unde este necesar, inclusiv întîlniri şi găzduire la familii din ţara gazdă, în casele lor, cu scopul cunoaşterii de către şcolari a vieţii, tradiţiilor şi educaţiei din alte state participante.

Scanned with OKEN Scanner

67. Ele vor încuraja agenţiile lor guvernamentale competente sau instituţiile de învăţămînt să includă în mod corespunzător Actul final, în totalitatea sa, în programele şcolilor şi universităţilor.

68. Ele vor asigura ca persoanele aparţinînd minorităţilor naţionale sau culturilor regionale, de pe teritoriul lor, să poată transmite şi primi educaţie asupra culturii lor proprii, inclusiv educaţia prin transmiterea de către părinţi a limbii, religiei şi identităţii culturale către copiii lor.

69. Ele vor încuraja organizaţiile lor de radio şi televiziune să se informeze reciproc despre producţia lor de programe educative şi să ia în considerare schimburi de astfel de programe.

70. Ele vor încuraja contacte directe şi cooperarea între instituţii sau organizaţii guvernamentale corespunzătoare în domeniul educaţiei şi ştiinţei.

71. Ele vor încuraja, în continuare, cooperarea şi contactele între instituţii specializate şi experţi din domeniul educaţiei şi recuperării copiilor handicapaţi.

Scanned with OKEN Scanner

Statele participante,

Reamintind angajamentele asumate prin Actul final şi alte documente C.S.C.E. privind respectarea tuturor drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, ca şi cele privind contactele umane şi alte probleme umanitare ;

Recunoscînd necesitatea de a îmbunătăţi îndeplinirea angajamentelor lor din cadrul C.S.C.E. şi cooperarea lor în aceste domenii, definite mai jos drept dimensiunea umană a C.S.C.E. ;

Pe baza principiilor şi prevederilor Actului final şi a altor Documente pertinente ale C.S.C.E., au decis :

1. să facă schimb de informaţii şi să răspundă la cereri de informaţii şi la demersuri adresate lor de către alte state participante privind probleme referitoare la dimensiunea umană a C.S.C.E. Asemenea comunicări pot fi înaintate pe canale diplomatice sau adresate oricărei instituţii care se ocupă de aceste probleme ;

2. să organizeze întîlniri bilaterale cu alte state participante care cer acest lucru, în scopul examinării unor probleme referitoare la dimensiunea umană a C.S.C.E., inclusiv cazuri şi situaţii concrete în vederea rezolvării lor. Data şi locul unor astfel de reuniuni vor fi fixate prin acord reciproc, pe canale diplomatice ;

3. ca orice stat participant, care consideră necesar, să poată aduce, prin canale diplomatice, în atenţia altor state participante, situaţii şi cazuri din domeniul dimensiunii umane a C.S.C.E., inclusiv cele care au fost ridicate la reuniunile bilaterale descrise la paragraful 2 ;

4. ca orice stat participant, care consideră necesar, să poată furniza informări asupra schimbului de informaţii şi

Scanned with OKEN Scanner

răspunsurilor la cererile sale de informaţii şi la demersuri (paragraful 1) şi asupra rezultatelor întîlnirilor bilaterale (paragraful 2), inclusiv informaţii privind situaţii şi cazuri concrete, la reuniunile C.S.C.E. consacrate dimensiunii umane, ca şi la reuniunile general-europene ale C.S.C.E.

Statele participante decid, de asemenea, să convoace o Conferinţă asupra dimensiunii umane a C.S.C.E. pentru a realiza noi progrese privind respectarea tuturor drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, contactele umane şi alte probleme conexe cu caracter umanitar. Conferinţa va organiza trei reuniuni pînă la viitoarea Reuniune general-europeană.

Conferinţa :

— va examina evoluţia situaţiei în domeniul dimensiunii umane a C.S.C.E., inclusiv îndeplinirea angajamentelor corespunzătoare din cadrul C.S.C.E. ;

— va evalua modul în care funcţionează procedurile descrise în paragrafele 1—4 şi va discuta informaţiile furnizate în conformitate cu paragraful 4 ;

— va examina propunerile practice de noi măsuri, destinate să îmbunătăţească îndeplinirea angajamentelor privind dimensiunea umană a C.S.C.E. şi să sporească eficacitatea procedurilor descrise în paragrafele 1—4.

Pe baza acestor propuneri, Conferinţa va examina posibilitatea adoptării de noi măsuri.

Prima reuniune a Conferinţei va avea loc la Paris, în perioada 30 mai — 23 iunie 1989.

A doua reuniune a Conferinţei va avea loc la Copenhaga, în perioada 5 iunie — 29 iunie 1990.

A treia reuniune a Conferinţei va avea loc la Moscova, în perioada 10 septembrie — 4 octombrie 1991.

Ordinea de zi, programul de lucru şi aranjamentele organizatorice sînt prevăzute în Anexa X.

Următoarea reuniune general-europeană, care va avea loc la Helsinki, începînd cu 24 martie 1992, va evalua modul de funcţionare a procedurilor cuprinse în paragrafele 1—4 de mai sus şi progresele realizate la reuniunile Conferinţei asupra dimensiunii umane a C.S.C.E. Ea va examina căile de întărire şi îmbunătăţire, în continuare, a acestor proceduri şi va lua hotărîrile corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

În conformitate cu prevederile corespunzătoare ale Actului Final și cu hotărîrea și angajamentul de a continua procesul multilateral inițiat de Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, statele participante vor organiza cu regularitate noi întîlniri ale reprezentanților lor.

A patra Reuniune general-europeană va avea loc la Helsinki, începînd cu 24 martie 1992.

Ordinea de zi, programul de lucru și aranjamentele organizatorice ale Reuniunii general-europene de la Viena vor fi aplicate, *mutatis mutandis*, și la Reuniunea general-europeană de la Helsinki, în afară de cazul în care alte hotărîri în aceste probleme nu vor fi luate la reuniunea pregătitoare menționată mai jos.

În scopul efectuării modificărilor necesare în ordinea de zi, programul de lucru și aranjamentele organizatorice aplicate la Reuniunea general-europeană de la Viena, va avea loc la Helsinki o reuniune pregătitoare, începînd cu 10 martie 1992. Se înțelege că, în acest context, modificările se vor referi la acele puncte care necesită schimbări ca rezultat al schimbării datei și locului, tragerii la sorți și menționării altor reuniuni care au avut loc în conformitate cu hotărîrile Reuniunii de la Viena din 1986. Durata reuniunii pregătitoare nu va depăși două săptămîni.

Ordinea de zi, programul de lucru și aranjamentele organizatorice pentru reuniunile Conferinței menționate în acest document au fost pregătite de Conferința general-europeană de la Viena. Rezultatele acestor reuniuni vor fi luate în considerare, în mod corespunzător, la Reuniunea general-europeană de la Helsinki.

Scanned with OKEN Scanner

Toate reuniunile menţionate în acest Capitol vor avea loc în conformitate cu paragraful 4 al Capitolului „Urmările Conferinţei“ din Actul Final.

Statele participante au examinat posibilităţile de raţionalizare a aranjamentelor organizatorice pentru viitoarele reuniuni ale Conferinţei, de îmbunătăţire a eficacităţii lor şi de asigurare a folosirii optime a resurselor. În lumina examinării acestora şi în legătură cu paşii întreprinşi la Reuniunea general-europeană de la Viena, inclusiv elaborarea mandatelor anexate la prezentul document, ele au hotărît următoarele :

— să se renunţe la reuniunile pregătitoare, în cazul în care nu se stabileşte altfel ;
— avînd în vedere scopul reuniunii, să se limiteze la cel mai mic nivel posibil numărul organelor de lucru subsidiare care să se întrunească în acelaşi timp ;
— să se limiteze durata reuniunilor, în cazul în care nu se stabileşte altfel, la o perioadă care să nu depăşească patru săptămîni ;
— în cazul reuniunilor la care sînt invitaţi să participe reprezentanţi ai unor organizaţii neguvernamentale, să fie folosită la maximum posibilitatea organizării de întîlniri neoficiale, în scopul asigurării unei discuţii mai spontane ;
— să marcheze în aceeaşi măsură ca şi ţara gazdă ziua naţională a acesteia.

Reuniunea general-europeană de la Helsinki va reexamina aceste aranjamente şi alte probleme organizatorice în lumina experienţei acumulate, în scopul efectuării îmbunătăţirilor care vor apare ca necesare.

Guvernul Austriei este rugat să transmită prezentul document Secretarului general al Organizaţiei Naţiunilor Unite, directorului general al UNESCO şi secretarului executiv al Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa şi altor organizaţii menţionate în acest document. Guvernul Austriei este, de asemenea, rugat să transmită prezentul document Guvernelor statelor mediteraneene neparticipante.

Scanned with OKEN Scanner

Textul acestui document va fi publicat în fiecare stat participant care îl va difuza și face cunoscut cît mai larg posibil.

Reprezentanții statelor participante exprimă recunoștința lor profundă poporului și Guvernului Austriei pentru organizarea excelentă a Reuniunii de la Viena și pentru calda ospitalitate acordată delegațiilor participante la Reuniune.

Viena, 19 ianuarie 1989

Scanned with OKEN Scanner

Anexa 1

ORDINEA DE ZI, PROGRAMUL ŞI ALTE MODALITĂŢI ALE REUNIUNII DE EXPERŢI ASUPRA REGLEMENTĂRII PAŞNICE A DIFERENDELOR

I. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială a reuniunii. Cuvînt al unui reprezentant al ţării gazdă.
2. Schimb de vederi general.
3. Examinarea propunerilor prezentate.
4. Pregătirea şi adoptarea raportului reuniunii.
5. Închiderea oficială a reuniunii.

II. Programul şi alte modalităţi organizatorice

1. Reuniunea se va deschide marţi 15 ianuarie 1991, la orele 10.30, la Valletta. Ea se va închide cel mai tîrziu vineri, 8 februarie 1991.

2. Participanţii pot difuza propuneri scrise sau alte contribuţii înainte de reuniune pe căi diplomatice sau prin Secretarul executiv tuturor celorlalte state participante, cu scopul de a permite o pregătire aprofundată a reuniunii.

3. Programul reuniunii va fi următorul :

— de marţi 15.01. pînă joi 17.01.1991, reuniunea se va ocupa cu punctul 2 de pe ordinea de zi ;

— de vineri 18.01. pînă vineri 8.02.1991, reuniunea se va ocupa cu punctele 3, 4 şi 5 de pe ordinea de zi.

4. Preşedinţia la şedinţele de deschidere şi închidere va fi asigurată de un reprezentant al ţării gazdă. După şedinţa de deschidere, preşedinţia va fi asigurată prin rotaţie zilnică, în ordinea alfabetului francez, începînd cu reprezentantul Italiei.

Scanned with OKEN Scanner

5. În conformitate cu paragraful 74 al Recomandărilor finale ale Consultărilor de la Helsinki, guvernul Maltei va desemna un secretar executiv. Această numire va fi supusă aprobării statelor participante.

6. Celelalte reguli de procedură, metodele de lucru și baremul de contribuții la cheltuielile C.S.C.E. se vor aplica *mutatis mutandis* acestei reuniuni.

Scanned with OKEN Scanner

Anexa II

DECLARAȚIA PREȘEDINTELUI

NEGOCIERILE CU PRIVIRE LA MĂSURI DE CREȘTERE A ÎNCREDERII ȘI SECURITĂȚII

„Cu privire la prevederea conform căreia deciziile reuniunii pregătitoare ținută la Helsinki între 25 octombrie — 11 noiembrie 1983 vor fi aplicate *mutatis mutandis* la negocierile asupra măsurilor de creștere a încrederii și securității, care vor avea loc potrivit dispozițiilor relevante din Sub-capitolul referitor la «Măsurile de creștere a încrederii și securității și anumite aspecte ale securității și dezarmării în Europa», se înțelege că

— reuniunile plenarei în primele două săptămîni vor fi ținute în conformitate cu programul de lucru anexat prezentei declarații. Prima ședință plenară va avea loc la 9 martie 1989, orele 10.30. Prima sesiune se va încheia la 23 martie 1989,

— programul de lucru ulterior va fi adoptat de plenară,

— în conformitate cu regulile de procedură, Guvernul Austriei va numi un secretar executiv, a cărui desemnare va fi supusă aprobării statelor participante,

— președinția la prima reuniune plenară va fi asigurată de reprezentantul țării gazdă și după aceea prin rotație zilnică, în ordinea alfabetului francez, începînd cu reprezentantul Greciei".

Această declarație va fi o anexă la documentul final al Reuniunii de la Viena și va fi publicată împreună cu acesta.

Scanned with OKEN Scanner

DECLARAȚIA PREȘEDINTELUI

NEGOCIERILE ASUPRA FORȚELOR ARMATE CONVENȚIONALE ÎN EUROPA

Se înțelege că următorul mandat este convenit de către statele participante la viitoarele negocieri asupra forțelor armate convenționale în Europa :

MANDATUL
negocierilor asupra forțelor armate convenționale în Europa *

Reprezentanții Belgiei, Bulgariei, Canadei, Cehoslovaciei, Danemarcei, Franței, R. D. Germane, R. F. Germania, Greciei, Ungariei, Islandei, Italiei, Luxemburgului, Olandei, Norvegiei, Poloniei, Portugaliei, României, Spaniei, Turciei, U.R.S.S., Marii Britanii, S.U.A. au avut consultări la Viena de la 17 februarie 1987 la 10 ianuarie 1989.

Aceste state, conștiente de responsabilitatea comună pe care o au pentru ajungerea la o mai mare stabilitate și securitate în Europa ;

Recunoscînd că forțele lor armate influențează cel mai direct relația esențială de securitate în Europa, în special ca semnatare ale tratatelor de la Bruxelles (1948), Washington (1949) sau Varșovia (1955) și, în consecință, sînt membre ale Alianței Nord-Atlantice sau participante la Tratatul de la Varșovia ;

Amintind că ele toate sînt participante la procesul C.S.C.E. ;

Reamintind că, așa cum se reafirmă în Actul final de la Helsinki, ele au dreptul să aparțină sau să nu aparțină la organizații internaționale, să fie sau să nu fie parte la tratate bilaterale sau

---

* Forțele armate convenționale includ armamentele și echipamentele.

Scanned with OKEN Scanner

multilaterale, inclusiv dreptul de a fi sau a nu fi parte la tratate de alianță ;

Hotărînd că negocierile asupra forțelor armate convenționale trebuie să se desfășoare în cadrul procesului C.S.C.E. ;

Reafirmînd, de asemenea, că ele participă la negocieri în calitate de state suverane și independente pe baza deplinei egalități ;

Au căzut de acord asupra următoarelor prevederi :

Participanții

Participanții la aceste negocieri vor fi cele 23 de state mai sus-menționate, denumite mai jos „participanți".

Obiectivele și metodele

Obiectivele negocierilor vor fi întărirea stabilității și securității în Europa prin realizarea unui echilibru stabil și sigur al forțelor armate convenționale, inclusiv armamentele convenționale și echipamentele, la nivele tot mai joase ; eliminarea disparităților care influențează negativ stabilitatea și securitatea ; și eliminarea, ca o măsură prioritară, a capacității de lansare a unui atac prin surprindere sau pentru inițierea unor acțiuni ofensive pe scară largă. Fiecare participant se angajează să contribuie la atingerea acestor obiective.

Aceste obiective vor fi realizate prin aplicarea de măsuri semnificative din punct de vedere militar ca reduceri, limitări, prevederi privind redislocări, plafoane egale și măsuri asociate, între altele.

Pentru realizarea obiectivelor sus-menționate, măsurile se vor realiza pe întreaga zonă de aplicare, cu prevederi diferențiate pe plan regional, dacă și unde sînt adecvate, pentru a reduce dezechilibrele în zona de aplicare și de o manieră care să prevină eludarea lor.

Procesul de întărire a stabilității și securității va fi efectuat pas cu pas, de o manieră care să asigure că securitatea fiecărui participant nu este afectată negativ în nici o etapă.

Scanned with OKEN Scanner

Obiectul și zona de aplicație

Obiectul negocierilor îl vor constitui forțele armate convenționale ale participanților, inclusiv armamentele convenționale și echipamentele, amplasate pe uscat în limitele teritoriului participanților în Europa, de la Atlantic la Urali.

Existența mai multor posibilități de întrebuințare nu va constitui un criteriu pentru modificarea obiectivului negocierilor ;

— nici unul din tipurile de armamente sau echipamente convenționale nu vor fi excluse din obiectul negocierilor pe motiv că pot avea alte capabilități în plus față de cele convenționale. Asemenea armamente sau echipamente nu vor fi singularizate într-o categorie separată ;

— armele nucleare nu vor face obiectul acestor negocieri.

La început un accent special se va pune asupra acelor forțe care au o legătură directă cu realizarea obiectivelor negocierilor, așa cum se menționează mai sus.

Nu vor fi examinate forțele navale și armele chimice.

Zona de aplicare * a măsurilor convenite va fi întregul teritoriu de uscat al participanților în Europa de la Atlantic la Urali, inclusiv toate teritoriile insulare europene ale participanților. În cazul Uniunii Sovietice zona de aplicare include întregul teritoriu la vest de fluviul Ural și de Marea Caspică. În cazul Turciei zona de aplicare include teritoriul Turciei la nord și la vest de linia următoare : punctul de intersecție a frontierei cu paralela 39, Muradiye, Patnos, Karayazi, Tekman, Kemaliye, Feke, Ceyhan, Dogankent, Goezne și în continuare pînă la mare.

Schimbul de informații și controlul

Respectarea prevederilor oricărui acord va fi verificată printr-un sistem de control strict și eficace care va include, între altele, inspecții la fața locului ca un drept, precum și schimburi de informații.

Informațiile vor fi schimbate suficient de detaliat pentru a permite compararea semnificativă a capacităților forțelor în dis-

---

* Participanții se vor conduce după prevederea privind neeludarea, așa cum este inclusă în secțiunea asupra obiectivelor și metodelor.

Scanned with OKEN Scanner

cuție. Informațiile vor fi, de asemenea, schimbate, suficient de detaliat, încît să ofere o bază pentru verificarea îndeplinirii obligațiilor asumate.

Modalitățile specifice de control și schimb de informații, inclusiv gradul de detaliere a informațiilor și ordinea în care acestea vor fi schimbate, vor fi puse de acord la negocierile propriu-zise.

Proceduri și alte aranjamente

Procedurile pentru negocieri — inclusiv ordinea de zi, programul de lucru și orarul, metodele de lucru, problemele financiare și alte modalități organizatorice —, puse de acord de către participanții înșiși, sînt cuprinse în Anexa 1 la prezentul mandat. Ele pot fi schimbate numai prin consensul participanților.

Participanții au decis să ia parte la ședințe ale statelor semnatare ale Actului final de la Helsinki care vor avea loc cel puțin de două ori în timpul fiecărei runde a negocierilor asupra forțelor armate convenționale în Europa, pentru a efectua un schimb de opinii și informații substanțiale cu privire la mersul negocierii asupra forțelor armate convenționale în Europa. Modalitățile detaliate pentru aceste întîlniri sînt conținute în Anexa 2 a mandatului.

Participanții vor lua în considerare opiniile exprimate la asemenea ședințe de către celelalte state participante la C.S.C.E. privind propria lor securitate.

Participanții vor furniza informații și pe calea bilaterală.

Participanții se obligă să informeze următoarea Reuniune general-europeană asupra lucrărilor și rezultatelor posibile și să facă un schimb de opinii cu celelalte state participante la C.S.C.E. asupra progreselor realizate la negocieri.

Participanții prevăd că, în lumina împrejurărilor existente la momentul respectiv vor stabili, în orarul lor, o întrerupere temporară a lucrărilor pentru a permite efectuarea acestui schimb de opinii. Alegerea timpului potrivit și durata acestei suspendări țin numai de răspunderea lor.

Orice modificare a prezentului mandat ține numai de răspunderea participanților, fie că îl modifică ei înșiși, sau convin asupra modificării lui la o viitoare Reuniune C.S.C.E.

Rezultatele negocierilor vor fi determinate numai de către participanți.

Scanned with OKEN Scanner

Caracterul acordurilor

Acordurile convenite vor fi obligatorii pe plan internațional. Modalitățile de intrare în vigoare a acestora vor fi decise la negocieri.

Locul negocierilor

Negocierile vor începe la Viena nu mai tîrziu decît în cea de a 7-a săptămînă de la închiderea Reuniunii general-europene de la Viena.

* * *

Reprezentanții celor 23 participanți, ale căror inițiale apar mai jos,

Au încheiat acest mandat, care este egal autentic, în limbile engleză, franceză, germană, italiană, rusă și spaniolă.

Participanții, reamintind angajamentul lor față de obținerea unui rezultat echilibrat la Reuniunea de la Viena, au decis să transmită prezentul mandat la Reuniune cu recomandarea ca acesta să fie atașat la Documentul final.

Mandatul se încheie cu inițialele reprezentanților Belgiei, Bulgariei, Canadei, Cehoslovaciei, Danemarcei, Franței, R. D. Germane, R. F. Germania, Greciei, Ungariei, Islandei, Italiei, Luxemburgului, Olandei, Norvegiei, Poloniei, Portugaliei, României, Spaniei, Turciei, U.R.S.S. Marii Britanii și S.U.A.

Scanned with OKEN Scanner

PROCEDURI PENTRU NEGOCIERILE ASUPRA FORȚELOR ARMATE CONVENȚIONALE ÎN EUROPA

Reprezentanții celor 23 de state enumerate în mandat, denumiți mai jos „participanți", au avut consultări la Viena de la 17 februarie 1987 la 10 ianuarie 1989 și au căzut de acord asupra următoarelor aranjamente procedurale pentru ducerea negocierilor asupra forțelor armate convenționale în Europa.

Aceste aranjamente procedurale au fost adoptate prin consensul participanților. Ele vor putea fi modificate numai prin consensul participanților.

I. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială.

2. Negocieri, inclusiv prezentarea de propuneri de către participanți, elaborarea de măsuri și de proceduri pentru aducerea la îndeplinire a acestora, în conformitate cu prevederile mandatului negocierilor asupra forțelor armate convenționale în Europa.

II. Programul de lucru

Prima ședință plenară a negocierilor asupra forțelor armate convenționale în Europa se va deschide la Viena, la orele 15.00, în ziua de marți a săptămînii la care se referă secțiunea din mandat privind locul. Programul de lucru pentru ședințele în primele 14 zile ale sesiunii se anexează. După aceea, plenara va adopta programele de lucru pentru restul primei sesiuni și pentru sesiunile următoare. O decizie asupra datei încheierii sesiunii se va adopta la prima ședință plenară. În 1989 vor avea loc, în principiu, 4 sesiuni.

Scanned with OKEN Scanner

În stabilirea orarului, participanții vor lua în considerare în mod corespunzător necesitățile practice ale tuturor delegațiilor, inclusiv ale celor participante la alte negocieri în cadrul procesului C.S.C.E.

III. Metodele de lucru

Cu excepția deschiderii oficiale, toate dezbaterile potrivit ordinii de zi, vor avea loc — în cazul în care nu se va decide altfel — în ședințe plenare închise și în organele de lucru subsidiare stabilite de plenară. Activitatea acestor organe subsidiare va fi călăuzită de plenară.

Deciziile vor fi luate prin consensul participanților. Se înțelege că consensul înseamnă absența oricărei obiecțiuni din partea oricărui participant față de luarea deciziei respective.

Lucrările negocierilor vor fi confidențiale în afară de cazul în care se va decide altfel la negocieri.

În cazul în care nu se decide altfel, numai reprezentanții acreditați ai participanților vor avea acces la ședințe.

La ședințele plenare, toți participanții vor fi aranjați în ordinea alfabetului francez.

IV. Limbile

Limbile oficiale ale negocierilor vor fi : engleza, franceza, germana, italiana, rusa și spaniola. Intervențiile făcute în oricare din aceste limbi vor fi interpretate în celelalte limbi oficiale.

V. Rolul președintelui

Președintele primei ședințe plenare va fi reprezentantul Poloniei. Președinția, după aceea, se va rota săptămînal, în ordinea alfabetului francez.

Președintele fiecărei ședințe va ține o listă de vorbitori și o poate declara închisă cu consimțămîntul participanților. Cu toate acestea, el va acorda dreptul de replică oricărui participant, dacă o luare de cuvînt după închiderea listei face acest lucru necesar.

În cazul în care un reprezentant ridică un punct de ordine în cadrul discuțiilor, președintele va da imediat cuvîntul acestui

Scanned with OKEN Scanner

participant. Reprezentantul care ridică un punct de ordine nu poate vorbi asupra fondului problemei în discuție.

Președintele va ține un jurnal în care se va consemna data plenarei, numele președintelui plenarei și cele ale vorbitorilor din plenară. Jurnalul va fi transmis de la președinte la președinte. Acesta va fi pus numai la dispoziția participanților.

VI. Decizii, declarații interpretative și propuneri și documente aferente în probleme de fond

Deciziile în problemele de fond vor fi atașate la jurnal. În cazul în care vor fi declarații interpretative, acestea vor fi atașate la jurnal la cererea autorului. Propunerile oficiale și documentele aferente în probleme de fond și amendamentele la acestea vor fi prezentate în scris președintelui și vor fi înregistrate la cererea autorului. Acestea vor fi distribuite în scris participanților.

VII. Probleme financiare

S-a căzut de acord asupra următoarei scări de distribuire a cheltuielilor comune ale negocierii sub rezerva potrivit căreia scara de distribuire în chestiune privește numai această negociere și nu va fi considerată drept un precedent care ar putea fi invocat în alte împrejurări :

Franța, Republica Federală Germania, Italia, U.R.S.S., Anglia, Statele Unite ale Americii cîte	9,95%
Spania cîte	6,25%
Canada cîte	5,00%
Belgia, R.D.G., Olanda, Polonia cîte	3,85%
Cehoslovacia, Danemarca, Ungaria, Norvegia cîte	2,25%
Grecia, România, Turcia cîte	0,85%
Bulgaria, Luxemburg, Portugalia cîte	0,65%
Islanda cîte	0,15%

Plata contribuțiilor de către participanți se va face într-un fond special al negocierii. Conturile vor fi înaintate de țara gazdă asupra fiecărei runde sau la intervale de trei luni dacă va fi cazul. Conturile vor fi în valuta țării gazdă și vor fi înaintate cît mai repede posibil după terminarea exercițiului financiar.

Scanned with OKEN Scanner

participant. Reprezentantul care ridică un punct de ordine nu poate vorbi asupra fondului problemei în discuţie.

Preşedintele va ţine un jurnal în care se va consemna data plenarei, numele preşedintelui plenarei şi cele ale vorbitorilor din plenară. Jurnalul va fi transmis de la preşedinte la preşedinte. Acesta va fi pus numai la dispoziţia participanţilor.

VI. Decizii, declaraţii interpretative şi propuneri şi documente aferente în probleme de fond

Deciziile în problemele de fond vor fi ataşate la jurnal. În cazul în care vor fi declaraţii interpretative, acestea vor fi ataşate la jurnal la cererea autorului. Propunerile oficiale şi documentele aferente în probleme de fond şi amendamentele la acestea vor fi prezentate în scris preşedintelui şi vor fi înregistrate la cererea autorului. Acestea vor fi distribuite în scris participanţilor.

VII. Probleme financiare

S-a căzut de acord asupra următoarei scări de distribuire a cheltuielilor comune ale negocierii sub rezerva potrivit căreia scara de distribuire în chestiune priveşte numai această negociere şi nu va fi considerată drept un precedent care ar putea fi invocat în alte împrejurări :

Franţa, Republica Federală Germania, Italia, U.R.S.S., Anglia, Statele Unite ale Americii cîte	9,95%
Spania cîte	6,25%
Canada cîte	5,00%
Belgia, R.D.G., Olanda, Polonia cîte	3,85%
Cehoslovacia, Danemarca, Ungaria, Norvegia cîte	2,25%
Grecia, România, Turcia cîte	0,85%
Bulgaria, Luxemburg, Portugalia cîte	0,65%
Islanda cîte	0,15%

Plata contribuţiilor de către participanţi se va face într-un fond special al negocierii. Conturile vor fi înaintate de ţara gazdă asupra fiecărei runde sau la intervale de trei luni dacă va fi cazul. Conturile vor fi în valuta ţării gazdă şi vor fi înaintate cît mai repede posibil după terminarea exerciţiului financiar.

Scanned with OKEN Scanner

Conturile vor trebui achitate în termen de 60 de zile de la prezentarea lor în valuta țării gazdă.

VIII. Sprijinul țării gazdă

Guvernul Austriei va asigura serviciile de securitate și alte servicii necesare în sprijinul negocierilor.

Țării gazdă i se va solicita să numească un administrator, cu acordul participanților, pentru a face aranjamentele pentru negociere. Administratorul va fi un cetățean al țării gazdă în slujba guvernului țării gazdă. Sarcina administratorului va include în cadrul legăturii cu autoritățile competente ale țării gazdă :

I. să aranjeze acreditarea participanților ;
II. să aranjeze facilitățile pentru negociere ;
III. să asigure securitatea și să controleze accesul în clădire și la ședințe ;
IV. să angajeze și să dirijeze corpul de interpreți ;
V. să pună la dispoziție echipamentul tehnic necesar ;
VI. să asigure punerea la dispoziție a serviciilor de traducere, în toate limbile oficiale ; aranjamentele practice de folosire a acestora vor fi convenite la negocieri ;
VII. să se ocupe de problemele financiare ;
VIII. să pună la dispoziția participanților facilitățile necesare pentru conferințe de presă și să se ocupe de acreditarea mediilor de informare.

Administratorul va acționa întotdeauna în conformitate cu prezentele reguli de procedură. Președintele face legătura între administrator și plenară.

Scanned with OKEN Scanner

MODALITĂȚILE ȘEDINȚELOR PENTRU SCHIMB DE OPINII ȘI INFORMAȚII CU PRIVIRE LA MERSUL NEGOCIERILOR ASUPRA FORȚELOR ARMATE CONVENȚIONALE ÎN EUROPA

Participanții, în ceea ce îi privește, au căzut de acord asupra următoarelor modalități pentru ședințele care vor avea loc între participanții la negocierile asupra forțelor armate convenționale în Europa și celelalte state participante la C.S.C.E.

În cazul în care nu se va conveni altfel, ședințele vor avea loc cel puțin de două ori în cursul fiecărei sesiuni a negocierilor.

Ședințele nu vor dura mai mult decît ziua în care ele au fost convocate, dacă nu se va conveni altfel.

Președinția primei ședințe va fi asumată de delegația trasă la sorți în acest scop. Președinția se va rota între cele 35 de state reprezentate, în ordinea alfabetică, potrivit alfabetului francez.

Alte aranjamente practice, dacă va fi necesar, pot fi convenite prin consens ținînd seama în mod corespunzător de precedentele pertinente.

Declarația reprezentantului Danemarcei

În numele Guvernului Danemarcei, doresc să confirm că insulele Feroe sînt incluse în zona de aplicare pentru negocierile asupra forțelor armate convenționale în Europa.

Declarația reprezentantului Norvegiei

În numele Guvernului Norvegiei, confirm că Svalbard, inclusiv Bear, sînt incluse în zona de aplicare pentru negocierile asupra forțelor armate convenționale în Europa.

Declarația reprezentantului Portugaliei

Insulele Azore și Madeira au de drept statutul de insule europene. S-a convenit în mandat că toate teritoriile insulare ale Europei aparținînd statelor participante sînt incluse în zona de apli-

Scanned with OKEN Scanner

care. Prin urmare, declar, în numele guvernului meu, că Azore şi Madeira sînt în zona de aplicare pentru negocierile asupra forţelor armate convenţionale în Europa.

Declaraţia reprezentantului Spaniei

În numele Guvernului Spaniei, confirm că insulele Canare sînt incluse în zona de aplicare pentru negocierile asupra forţelor armate convenţionale în Europa.

Declaraţia reprezentantului U.R.S.S.

În numele Guvernului Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, confirm că teritoriile Franz Iosef şi Novaia Zemlea sînt incluse în zona de aplicare pentru negocierile asupra forţelor armate convenţionale în Europa.

Scanned with OKEN Scanner

DECLARAȚIA PREȘEDINTELUI

ȘEDINȚE PENTRU SCHIMB DE PĂRERI ȘI INFORMAȚII CU PRIVIRE LA DESFĂȘURAREA NEGOCIERILOR ASUPRA FORȚELOR ARMATE CONVENȚIONALE ÎN EUROPA

„Ședințele pentru schimb de păreri și informații cu privire la desfășurarea negocierilor asupra forțelor armate convenționale în Europa, dacă nu se va conveni altfel, se vor desfășura după cum urmează :

— în a doua marți a fiecărei sesiuni a negocierilor asupra forțelor armate convenționale în Europa,

— în fiecare a patra marți, după aceea, afară de cazul în care aceasta cade în penultima săptămînă a sesiunii,

— în ziua de marți a ultimei săptămîni a fiecărei sesiuni.

În consecință, prima ședință va avea loc la 21 martie 1989. Ea va începe la orele 10.30.

Aceste ședințe nu vor dura mai mult decît ziua în care au început, afară de cazul cînd s-a convenit altfel.

Președinția va fi deținută prin rotație, în ordinea alfabetului francez, începînd cu reprezentantul Suediei.

Alte aranjamente practice referitoare la procedură și la metodele de lucru pot fi, dacă va fi necesar, convenite pentru a concorda cu regulile de procedură ale C.S.C.E.".

Această declarație va constitui o anexă la Documentul final al Reuniunii de la Viena și va fi publicată împreună cu acesta.

Scanned with OKEN Scanner

CONFERINȚA PRIVIND COOPERAREA ECONOMICĂ ÎN EUROPA

I. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială. Discurs al unui reprezentant al țării gazdă.

2. Declarații ale delegațiilor statelor participante.

3. Intervenții din partea Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (C.E.E./O.N.U.) și a Camerei de Comerț Internațional (C.C.I.).

4. Examinarea următoarelor puncte :

A. Dezvoltarea și diversificarea relațiilor economice, între altele prin măsuri practice privind :
   a) Contactele de afaceri ;
   b) Condiții de lucru pentru oamenii de afaceri ;
   c) Informațiile economice și comerciale ;
   d) Rolul întreprinderilor mici și mijlocii ;
   e) Marketing și comercializare.

B. Cooperarea industrială.
   Cerințe pentru stabilirea și desfășurarea activității, pe o bază reciproc avantajoasă, a societăților mixte și a altor forme de cooperare industrială, cum ar fi coproducția, specializarea și acordarea de licențe :
   a) Condiții economice și aspecte juridice și administrative ;
   b) Aspecte legate de investiții.

C. Cooperarea în domenii specifice :
   a) Tehnici de economisire a energiei și materiilor prime ;
   b) Echipamente pentru protecția mediului înconjurător ;
   c) Tehnici pentru îmbunătățirea calității vieții ;
   d) Industriile agro-alimentare și de producere a alimentelor, inclusiv producerea de alimente pe cale naturală ;

Scanned with OKEN Scanner

e) Mașini pentru fabricarea bunurilor de consum, inclusiv a celor de folosință îndelungată ;
f) Dezvoltarea și planificarea urbană.

D. Aspecte monetare și financiare ale schimburilor comerciale și cooperării industriale, cum sînt :
a) Convertibilitatea monetară și formarea prețurilor și efectele acestora asupra competiției internaționale ;
b) Instrumente financiare și alte facilități oferite de sectorul serviciilor financiare.

5. Discuții finale și concluzii.

6. Încheierea lucrărilor.

II. Cadrul organizatoric și alte modalități

1. La Conferință vor lua parte delegații, în care vor putea fi incluși oameni de afaceri și reprezentanți ai unor organizații și instituții competente din statele participante. La reuniunile plenare finale, în cursul celei de-a patra săptămîni, din delegații vor putea face parte și personalități ale cercurilor de afaceri și ale organizațiilor și instituțiilor competente. Conferința va începe la 19 martie 1990, la orele 15.00 la Bonn. Ea se va încheia la 11 aprilie 1990.

2. C.E.E./O.N.U. și C.C.I. sînt invitate să ia parte la Conferință.

3. Toate ședințele plenare vor fi deschise publicului. Dacă nu se va decide altfel, toate ședințele organelor de lucru subsidiare vor fi deschise.

4. Punctele 1, 5 și 6 ale ordinei de zi vor fi examinate în plenară. Punctul 4 al ordinei de zi va fi examinat în plenară și în organisme de lucru subsidiare (OLS), într-o manieră echilibrată și structurată. Intervenții la punctele 2 și 3 ale ordinei de zi pot fi făcute atît în plenară cît și în OLS.

5. Vor fi create organismele de lucru subsidiare A, B, C și D, care vor examina punctul 4 al ordinei de zi, de maniera următoare :

OLS-A : Dezvoltarea și diversificarea relațiilor economice, prin măsuri practice privind :
— contacte de afaceri ;
— condiții de lucru pentru oamenii de afaceri ;
— informațiile economice și comerciale ;
— rolul întreprinderilor mici și mijlocii.

OLS-B : Cooperarea industrială :

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe pentru stabilirea și desfășurarea activității pe o bază reciproc-avantajoasă, a societăților mixte și a altor forme de cooperare industrială, cum ar fi coproducția, specializarea și acordarea de licențe :

— condiții economice și aspecte juridice și administrative ;
— aspecte legate de investiții ;
— marketing și comercializarea produselor.

OLS-C : Cooperarea în domenii specifice :

— tehnici de economisire a energiei și materiilor prime ;
— echipamente pentru protecția mediului înconjurător ;
— tehnici pentru îmbunătățirea calității vieții ;
— industriile agro-alimentare și de producere a alimentelor inclusiv producerea de alimente pe cale naturală ;
— mașini pentru fabricarea bunurilor de consum, inclusiv a celor de folosință îndelungată ;
— dezvoltarea și planificarea urbană.

OLS-D : Aspecte monetare și financiare ale schimburilor comerciale și ale cooperării industriale, cum sînt :

— Convertibilitatea monetară și formarea prețurilor și efectele acestora asupra competiției internaționale ;
— Instrumente financiare și alte facilități oferite de sectorul serviciilor financiare.

6. Plenara va decide asupra metodelor de lucru care ar fi necesare pentru examinarea temelor specifice ale punctelor 4 și 5 ale ordinei de zi.

7. Ședințele plenarei și ale organismelor de lucru subsidiare se vor desfășura potrivit programului de lucru alăturat.

8. Președinția ședințelor plenare de deschidere și de încheiere va fi asigurată de un reprezentant al țării gazdă. După ședința de deschidere, președinția va fi asigurată pe bază de rotație zilnică, în ordinea alfabetului francez, începînd cu un reprezentant al Austriei.

9. Președinția ședințelor de deschidere ale OLS va fi asigurată de un reprezentant al țării gazdă. Alegerea următorului președinte se va face prin tragere la sorți. După aceea, președinția va fi asigurată pe bază de rotație zilnică între reprezentanții statelor participante, în ordinea alfabetului francez.

10. În conformitate cu paragraful 74 al Recomandărilor finale ale Consultărilor de la Helsinki, guvernul Republicii Federale Germania va desemna un secretar executiv. Această desemnare urmează să fie aprobată de statele participante.

11. Celelalte reguli de procedură, metodele de lucru și baremul de repartizare a cheltuielilor C. S. C. E. vor fi aplicate, *mutatis mutandis*, Conferinței.

Scanned with OKEN Scanner

REUNIUNEA PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

A. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială. Cuvîntarea unui reprezentant al țării gazdă.

2. Discursuri introductive ale reprezentanților statelor participante.

3. Intervenții din partea Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (C.E.E./O.N.U.), Programului Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător (P.N.U.E.) și Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii și Resurselor Naturale (I.U.C.N.).

4. Trecerea în revistă a activității desfășurate sau în curs de desfășurare în următoarele domenii :

a) Prevenirea și controlul efectelor transfrontiere ale accidentelor industriale ;

b) Mînuirea produselor chimice potențial periculoase ;

c) Poluarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale.

5. În lumina punctului 4 de pe ordinea de zi, examinarea posibilităților de întreprindere a unor noi măsuri și de cooperare, inclusiv îmbunătățirea schimbului de informații. Dezbaterile se vor concentra asupra aspectelor juridice, practice, tehnice și tehnologice, precum și asupra aspectelor educaționale și ale informării opiniei publice.

6. Elaborarea de concluzii și recomandări.

7. Discursuri de încheiere.

8. Închiderea oficială.

B. Cadrul organizatoric și alte aranjamente organizatorice.

1. Reuniunea se va deschide la 16 octombrie 1989, la ora 10.30 la Sofia. Se va închide la 3 noiembrie 1989.

Scanned with OKEN Scanner

2. C.E.E./O.N.U., P.N.U.E. şi I.U.C.N. vor fi invitate să ia parte la reuniune.

3. Toate şedinţele plenare vor fi publice.

4. Punctele 1, 2, 3, 4, 6, 7 şi 8 de pe ordinea de zi vor fi examinate în plenară.

5. Punctul 5 de pe ordinea de zi va fi examinat în plenară şi în două organisme de lucru subsidiare (OLS), care vor acoperi domeniile menţionate la punctul 4 de pe ordinea de zi, într-o manieră echilibrată şi structurată, după cum urmează :

— o dezbatere generală, inclusiv un schimb de păreri cu privire la aspectele educaţionale şi ale informării opiniei publice, va avea loc în plenară, în scopul deschiderii activităţii organismelor de lucru subsidiare ;

— OLS I va examina aspectele juridice, administrative şi practice ale unor probleme cum sînt : răspunderea şi refacerea, sisteme de alarmare, asistenţă la cerere, măsuri preventive, circulaţia informaţiilor şi consultări ;

— OLS II va examina aspectele ştiinţifice, tehnice şi tehnologice ale unor probleme cum sînt : măsuri preventive, evaluarea riscurilor, evaluarea daunelor, purificarea, măsurători şi supraveghere ;

— OLS I şi II vor prezenta rapoartele lor plenarei.

6. Programul reuniunii va fi următorul :

— De la 16 la 19 octombrie, plenara va examina punctele 1, 2, 3, 4 de pe ordinea de zi şi dezbaterile generale la punctul 5 de pe ordinea de zi ;

— De la 19.10 la 1.11, cele două OLS se vor întîlni pentru a examina punctul 5 de pe ordinea de zi ;

— De la 1 la 3 noiembrie, plenara va examina rapoartele OLS şi, pe această bază, va elabora concluzii şi recomandări în cele trei domenii enunţate la punctul 4 de pe ordinea de zi, aşa cum se prevede la punctul 6 de pe ordinea de zi.

7. Statele participante şi organizaţiile care iau parte sînt invitate să difuzeze, înainte de începerea reuniunii, intervenţii scrise, prin canale diplomatice sau prin secretarul executiv, tuturor statelor participante, în vederea unei pregătiri corespunzătoare a reuniunii.

8. Şedinţele plenare şi ale OLS vor avea loc în conformitate cu programul de lucru anexat.

9. Preşedinţia şedinţelor plenare de deschidere şi de închidere va fi asigurată de către un reprezentant al ţării gazdă. După şedinţa de deschidere, preşedinţia va fi asigurată pe bază de

Scanned with OKEN Scanner

rotație zilnică, în ordinea alfabetului francez, începînd cu un reprezentant al Turciei.

10. Președinția la ședințele de deschidere ale OLS va fi asigurată de un reprezentant al țării gazdă. Desemnarea următorului președinte se va face prin tragere la sorți. Președinția va fi apoi asigurată, prin rotație zilnică, între reprezentanții statelor participante, în ordinea alfabetului francez.

11. În conformitate cu paragraful 74 al Recomandărilor finale ale Consultărilor de la Helsinki, guvernul țării gazdă va desemna un secretar executiv. Această desemnare urmează să fie aprobată de statele participante.

12. Celelalte reguli de procedură, metodele de lucru și baremul de repartizare a cheltuielilor C.S.C.E. se vor aplica *mutatis mutandis* reuniunii.

Scanned with OKEN Scanner

REUNIUNEA REFERITOARE LA MEDITERANA

I. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială a reuniunii, cuvîntarea reprezentantului țării gazdă.

2. Cuvîntările de deschidere ale reprezentanților statelor participante, ai statelor mediteraneene neparticipante și ai organizațiilor internaționale invitate ; cuvîntările de deschidere nu trebuie să depășească, de regulă, 15 minute pentru fiecare delegație.

3. Schimbul de păreri asupra chestiunilor ridicate în cuvîntările de deschidere, ținînd seama de prevederile capitolelor referitoare la Mediterana din Actul final și din Documentul final de la Madrid, și trecerea în revistă a practicii existente privind contactele și cooperarea cu statele mediteraneene neparticipante.

4. Aspecte concrete ale cooperării :

— examinarea posibilităților oferite de a contribui la dezvoltarea mai rapidă, economică și socială, a țărilor din regiune, îndeosebi a acelora care sînt țări în curs de dezvoltare din punct de vedere economic și social ;

— examinarea posibilităților pentru armonizarea metodelor de statistică ;

— încurajarea contactelor la diferite niveluri (reuniuni de experți, mese rotunde, vizite de studii), pentru a contribui la înfăptuirea programelor concrete de cooperare ;

— cooperarea în domeniul energiei solare și eoliene ;

— discutarea chestiunilor referitoare la conservarea și restaurarea centrelor istorice și la păstrarea moștenirii culturale, inclusiv arheologia marină.

5. Protecția ecosistemelor mediteraneene :

— utilizarea apei și necesitățile de apă urbane, agricole și industriale în țările mediteraneene :

Scanned with OKEN Scanner

— poluarea apei de suprafață și a celei freatice și a Mării Mediterane ;
— acțiunea națională, bilaterală și internațională pentru a controla și preveni poluarea prin cursurile de apă naționale și transfrontiere care se varsă în Mediterana și poluarea de către nave ;
— reciclarea apelor uzate și folosirea unor noi tehnologii pentru obținerea de resurse de apă ;
— deșertificarea și lupta împotriva ei, inclusiv tehnici și parametri ; inițiative de cooperare internațională în acest domeniu ; rolul conservării pădurilor și al reîmpăduririlor ;
— cooperarea internațională în Mediterana pentru prevenirea și stingerea incendiilor forestiere ; rolul rețelelor meteorologice și de comunicații ; tehnici tradiționale și alte tehnici forestiere pentru combaterea incendiilor forestiere ; folosirea mijloacelor aeriene și coordonarea lor internațională și tehnici terestre și standardizarea măsurilor de stingere ; campanii de informare și conștientizare ;
— probleme privind atmosfera și îndeosebi calitatea aerului în centrele urbane, efectele poluării atmosferice asupra monumentelor istorice și a ecosistemelor biologice, sursele tipice de poluare atmosferică în țările mediteraneene și contribuția Mediteranei la poluarea atmosferică la mare distanță ;
— biosfera și aspectele conexe ale ecologiei și activitățile umane, conservarea naturii ; studierea regiunilor insulare și de litoral, inclusiv dezvoltarea urbană ;
— aspectele ecologice ale dezvoltării turismului ;
— examinarea și îmbunătățirea schimbului de informații referitor la protecția mediului.

6. Elaborarea și adoptarea raportului reuniunii, inclusiv concluzii și recomandări bazate pe rapoartele organelor de lucru subsidiare.

7. Cuvîntări de închidere ; cuvîntul reprezentantului țării gazdă și închiderea oficială a reuniunii.

II. Cadrul organizatoric și alte aranjamente

1. Reuniunea se va deschide luni, 24.09.1990, la orele 15.00, la Palma de Mallorca ; se va încheia nu mai tîrziu de vineri, 19.10.1990.

2. Punctele 1, 2, 3 și 7 de pe ordinea de zi vor fi discutate în ședințe plenare deschise.

Scanned with OKEN Scanner

3. Punctul 6 de pe ordinea de zi va fi discutat în şedinţă plenară închisă, de către statele participante.

4. Punctul 4 de pe ordinea de zi va fi discutat în cadrul unui organ de lucru subsidiar (SWB I).

5. Punctul 5 de pe ordinea de zi va fi discutat în SWB II.

6. Orarul şedinţelor va fi următorul :

— De luni, 24.9 pînă miercuri, 26.9 plenara va discuta punctele 1 şi 2 de pe ordinea de zi ;

— Joi, 27.9. şi vineri, 28.9, plenara va discuta punctul 3 de pe ordinea de zi ;

— De luni, 1.10. pînă marţi, 16.10. cele două SWB se vor reuni alternativ pentru a discuta punctele 4 şi 5 de pe ordinea de zi ;

— Marţi, 16.10. va fi dedicată adoptării rapoartelor de către cele două organe de lucru subsidiare, pentru a fi supuse plenarei ;

— Miercuri, 17.10. şi joi, 18.10. plenara va discuta punctul 6 de pe ordinea de zi ;

— Vineri, 19.10 plenara va discuta punctul 7 de pe ordinea de zi.

7. Şedinţele plenarei şi ale organelor de lucru subsidiare vor fi ţinute în conformitate cu programul de lucru stabilit în finalul prezentei anexe.

8. Participanţii pot distribui contribuţii scrise înainte de începerea reuniunii, pe canale diplomatice sau prin intermediul secretarului executiv, tuturor statelor participante, în scopul de a permite o pregătire amănunţită a reuniunii.

9. Preşedinţia şedinţelor plenare de deschidere şi de închidere va fi deţinută de un reprezentant al ţării gazdă. După şedinţa de deschidere, preşedinţia va fi deţinută, prin rotaţie zilnică, de către reprezentanţii statelor participante, în ordinea alfabetică franceză, începînd cu un reprezentant al Italiei.

10. Preşedinţia şedinţelor de deschidere a organelor de lucru subsidiare va fi deţinută de un reprezentant al ţării gazdă. Stabilirea preşedintelui următor se va face prin tragere la sorţi. Preşedinţia va fi deţinută în continuare, prin rotaţie zilnică, de către reprezentanţii statelor participante, în ordinea alfabetică franceză.

11. Cuvîntările de deschidere în cadrul punctului 2 de pe ordinea de zi vor fi ţinute în următoarea ordine : Liechtenstein, Cipru, S.U.A., Italia, Norvegia, Bulgaria, Olanda, Turcia, Vaticanul, U.R.S.S., Canada, Austria, Finlanda, Luxemburg, Malta, Belgia, România, R.D. Germană, Islanda, Franţa, R.F. Germania, Suedia,

Scanned with OKEN Scanner

Iugoslavia, Spania, Ungaria, Danemarca, Cehoslovacia, San Marino, Marea Britanie, Monaco, Irlanda, Grecia, Portugalia, Elveția, Polonia.

12. În conformitate cu paragraful 74 al Recomandărilor finale ale Consultărilor de la Helsinki, Guvernul Spaniei va desemna un secretar executiv. Această numire va fi supusă acordului statelor participante.

13. Celelalte reguli de procedură ale C.S.C.E., metodele de lucru și baremul de repartizare a cheltuielilor se vor aplica, *mutatis mutandis*, și acestei reuniuni.

Scanned with OKEN Scanner

ORDINEA DE ZI, PROGRAMUL ŞI ALTE ARANJAMENTE ORGANIZATORICE ALE FORUMULUI INFORMAŢIEI

I. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială a Forumului informaţiei.
   Cuvîntarea reprezentantului ţării gazdă.

2. Declaraţiile de deschidere ale reprezentanţilor statelor participante ; cuvîntări ale reprezentanţilor UNESCO şi Uniunii Internaţionale a Telecomunicaţiilor (U.I.T.).

3. Discuţii asupra problemelor şi chestiunilor actuale şi de viitor privind :

— îmbunătăţirea circulaţiei informaţiei, accesul la, şi schimbul de, informaţie ;

— cooperarea în domeniul informaţiei ;

— îmbunătăţirea condiţiilor de lucru ale ziariştilor.

Tratînd aceste trei domenii principale ale Actului final, participanţii la Forumul informaţiei, pe baza experienţei lor profesionale, vor examina situaţia actuală, pe baza prevederilor pertinente ale C.S.C.E., cu scopul de a indica eventuale îmbunătăţiri necesare sau noi dezvoltări posibile în aceste domenii. Procedînd astfel, ei vor ţine seama de domeniile informaţiei orale, informaţiei scrise şi informaţiei filmate şi radiodifuzate, precum şi scopul, aşa cum este stabilit în Actul final, de a facilita o difuzare, cît mai liberă şi mai largă, de informaţii de toate felurile, contribuind astfel la o cunoaştere din ce în ce mai largă şi la o înţelegere a vieţii în alte state participante. O atenţie deosebită va fi, de asemenea, acordată celor mai recente realizări în domeniul colectării şi transmiterii informaţiei, inclusiv perspectivele oferite de noile tehnologii ale informaţiei şi comunicaţiei.

4. Declaraţii de închidere ale reprezentanţilor statelor participante.

5. Închiderea oficială a Forumului informaţiei.

Scanned with OKEN Scanner

II. Programul și alte aranjamente organizatorice

1. Forumul informației se va deschide marți, 18 aprilie 1989, la orele 10.30, la Londra. El se va încheia vineri, 12 mai 1989.

2. Toate ședințele plenare vor fi deschise.

3. Punctele 1, 2, 4 și 5 de pe ordinea de zi vor fi discutate în plenară.

4. Punctul 3 de pe ordinea de zi va fi discutat în trei organe de lucru subsidiare, unu asupra informației scrise (OLS A), unu asupra informației filmate, radiodifuzate și orale (OLS B) și unu asupra comunicațiilor (OLS C), într-un mod structurat și echilibrat. Temele posibile pentru discuții în organele de lucru subsidiare sînt prevăzute mai jos. Punctul 3 de pe ordinea de zi va fi discutat și în ședințele plenare care nu sînt dedicate punctelor 1, 2, 4 și 5 de pe ordinea de zi.

5. Programul de lucru al Forumului va fi următorul :

— Primele trei zile vor fi consacrate, după necesități, declarațiilor de deschidere ale reprezentanților acelor state participante care doresc acest lucru și cuvîntărilor reprezentanților UNESCO și U.I.T. Declarațiile de deschidere nu vor trebui, de regulă, să depășească 20 de minute pentru fiecare delegație și vor fi ținute în următoarea ordine : R.D. Germană, Islanda, Luxemburg, Finlanda, Grecia, Belgia, Portugalia, Spania, Italia, Vatican, Bulgaria, Olanda, Franța, Malta, Cehoslovacia, Irlanda, Regatul Unit, Turcia, Danemarca, San Marino, Norvegia, U.R.S.S., România, Elveția, Austria, Canada, S.U.A., Iugoslavia, Liechtenstein, R.F. Germania, Polonia, Ungaria, Cipru, Suedia, Monaco.

— Începînd cu ziua de vineri, 21 aprilie, pînă luni, 8 mai, cele trei grupuri de lucru subsidiare se vor întruni în același timp.

— Punctele 4 și 5 de pe ordinea de zi vor fi discutate în ultimele trei zile ale Forumului.

6. Participanții pot circula materiale scrise referitoare la subiectele discutate, în una sau mai multe limbi de lucru ale C.S.C.E., înainte de Forum, prin intermediul secretarului executiv, tuturor statelor participante, cu scopul de a permite o pregătire amănunțită a dezbaterilor respective.

7. Dacă Forumul nu ajunge la nici o concluzie convenită, propunerile și proiectele prezentate Forumului vor fi înaintate următoarei reuniuni general-europene, de către guvernul țării gazdă.

8. Ședințele plenarei și ale organelor de lucru subsidiare vor fi ținute potrivit programului de lucru anexat.

Scanned with OKEN Scanner

9. La şedinţele plenare de deschidere şi de închidere, preşedinţia va fi deţinută de un reprezentant al ţării gazdă. După şedinţa de deschidere, preşedinţia va fi deţinută, prin rotaţie zilnică, în ordinea alfabetului francez, începînd cu reprezentantul Suediei.

10. Preşedinţia şedinţelor de deschidere ale organelor de lucru subsidiare va fi deţinută de un reprezentant al ţării gazdă. Stabilirea următorilor preşedinţi ai fiecărui organ de lucru subsidiar se va face prin tragere la sorţi. Preşedinţia va fi apoi deţinută, prin rotaţie zilnică, în ordinea alfabetului francez.

11. În conformitate cu paragraful 74 al Recomandărilor finale ale Consultărilor de la Helsinki, Guvernul Regatului Unit va desemna un secretar executiv. Această desemnare va fi supusă aprobării statelor participante.

12. Celelalte reguli de procedură, metodele de lucru şi baremul repartizării cheltuielilor C.S.C.E. se vor aplica, *mutatis mutandis*, Forumului.

III. Lista de teme recomandate pentru discuţii în organele de lucru subsidiare

OLS A : *Informaţia tipărită, cu referire deosebită la*

— Distribuirea periodicelor şi a altor publicaţii, atît cele publicate pe baze comerciale, cît şi cele oficiale, chestiuni referitoare la importul de publicaţii.
— Accesul la periodice şi alte publicaţii, de exemplu în biblioteci şi centre de informare culturală.
— Chestiuni referitoare la tipărire şi publicare, inclusiv accesul la mijloace tehnice.
— Contacte şi schimburi între ziare şi periodice, schimb de abonamente la ziare.

OLS B : *Informaţia filmată, radiodifuzată şi orală, cu referire deosebită la*

— Accesul la noi mijloace de comunicare, inclusiv radiodifuziunea prin satelit şi altă radiodifuziune peste frontiere.
— Contacte şi schimburi între societăţile de radiodifuziune, de exemplu teleconferinţe, discuţii sau alte programe comune.
— Diseminarea şi folosirea materialului înregistrat audio-vizual.
— Participarea la forurile de discuţie internaţionale.
— Conferinţe publice, schimburi de vizite de studiu între persoane oficiale şi organizaţii neguvernamentale.
— Conferinţe de presă.

Scanned with OKEN Scanner

OLS A și OLS B : Ambele organe de lucru subsidiare vor proceda la o dezbatere generală asupra exercitării profesiei de ziarist, îndeosebi îmbunătățirea condițiilor de lucru ale ziariștilor și ale persoanelor care lucrează pentru mijloacele de informare, inclusiv

— Rolul ziariștilor sub toate aspectele sale.
— Facilități pentru călătorie.
— Facilitarea accesului la surse.
— Respectarea confidențialității surselor și materialelor.
— Vizele/acreditarea pentru ziariști și echipele de radio/televiziune.
— Posibilități pentru corespondenții acreditați de a angaja, la alegerea lor, cetățeni ai țării gazdă.

OLS C : Comunicațiile, cu referire deosebită la

— Impactul la nivel național și internațional, al noilor tehnici de producere și tehnologii de radiodifuzare, cum sînt televiziunea prin satelit și cablu, tehnologia telecomunicațiilor, folosirea ordinatoarelor, noile comunicații telefonice.
— Implicațiile juridice, pedagogice, culturale și sociale ale dezvoltărilor actuale și viitoare în domeniul comunicațiilor.
— Rolul ziariștilor în contextul unor asemenea dezvoltări.
— Chestiuni privind dreptul de autor al ziariștilor, aspecte comerciale.

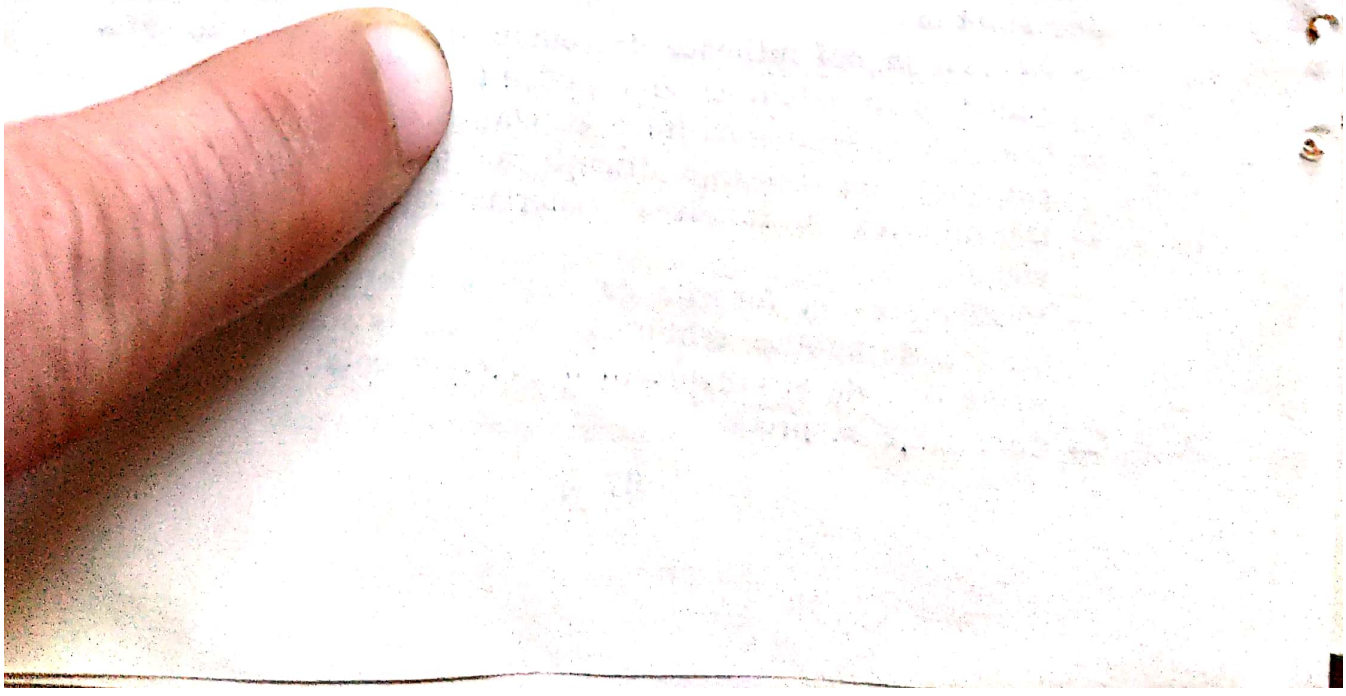

Scanned with OKEN Scanner

ORDINEA DE ZI, PROGRAMUL ŞI ALTE ARANJAMENTE ORGANIZATORICE ALE SIMPOZIONULUI ASUPRA MOŞTENIRII CULTURALE

I. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială a simpozionului. Cuvîntarea reprezentantului ţării gazdă.

2. Cuvîntări de deschidere ale reprezentanţilor statelor participante ; cuvîntarea UNESCO.

3. Discutarea trăsăturilor comune ale moştenirii culturale a popoarelor statelor participante, acordîndu-se atenţia cuvenită originalităţii şi diversităţii culturilor lor respective, discutarea :

a) obiectivului şi măsurilor necesare pentru o conştientizare crescută şi o cunoaştere reciprocă lărgită a acestei moşteniri ;

b) obiectivului îmbunătăţirii, între altele prin cooperare şi eforturi comune, a protecţiei şi păstrării acestei moşteniri, inclusiv monumentele şi obiectele istorice, culturale şi religioase.

Examinînd aceste puncte, participanţii la simpozion vor examina punerea în aplicare a prevederilor pertinente ale C.S.C.E., facilitînd astfel identificarea obiectivului pentru acţiunea viitoare în aceste domenii.

4. Declaraţii de închidere şi concluzii asupra rezultatelor simpozionului.

5. Închiderea oficială a simpozionului.

II. Programul şi celelalte aranjamente organizatorice

1. Simpozionul se va deschide marţi, 28 mai 1991 la orele 10.30, la Cracovia. Se va încheia vineri, 7 iunie 1991.

2. Toate şedinţele plenare vor fi deschise.

3. Sub îndrumarea plenarei, Grupul de studiu A, dedicat chestiunilor referitoare la creşterea conştientizării cu privire la moştenirea culturală, va examina punctul 3 (a) de pe ordinea de zi, iar Grupul de studiu B, dedicat discutării protecţiei şi menţinerii

Scanned with OKEN Scanner

patrimoniului cultural, va examina punctul 3 (b) de pe ordinea de zi.

În cadrul punctului 3 (a) de pe ordinea de zi, Grupul de studiu A va discuta îndeosebi :

— sursele şi manifestările moştenirii culturale a popoarelor statelor participante, inclusiv aspectele sale contemporane, şi accesul la aceasta ;
— legăturile reciproce între trăsăturile regionale şi alte trăsături ale moştenirii culturale ;
— rolul ştiinţei şi al literaturii şi artei ;

În cadrul punctului 3 (b) de pe ordinea de zi, Grupul de studiu B va discuta îndeosebi :

— îndeplinirea programelor de cooperare ;
— păstrarea moştenirii culturale, inclusiv aspectele socio-economice, şi legăturile reciproce cu protecţia mediului înconjurător ;
— folosirea metodelor şi mijloacelor tehnice moderne pentru menţinerea moştenirii culturale şi pentru diseminarea cunoştinţelor despre aceasta.

Ambele grupuri de studiu vor examina în continuare :

— obiectivul extinderii contactelor, comunicaţiilor şi schimburilor de informaţii între instituţii, experţi şi alte persoane interesate în domeniul culturii ;
— obiectivul creaţiei, diseminării şi cooperării.

4. Prima zi şi jumătate a simpozionului va fi dedicată şedinţelor plenare pentru discutarea punctelor 1, 2 şi 3 de pe ordinea de zi. Declaraţiile de deschidere, de regulă, nu vor depăşi 20 de minute pentru fiecare delegaţie şi vor fi ţinute în următoarea ordine : Polonia, Spania, Norvegia, Ungaria, R.F. Germania, San Marino, Portugalia, Turcia, Irlanda, Bulgaria, Austria, Monaco, Iugoslavia, Malta, Danemarca, Marea Britanie, Belgia, Canada, Elveţia, Cipru, Franţa, Vatican, România, Liechtenstein, Italia, Olanda, R.D. Germană, Finlanda, Grecia, Luxemburg, Suedia, Islanda, Cehoslovacia, U.R.S.S., S.U.A.

Ultima zi şi jumătate va fi dedicată şedinţelor plenare pentru discutarea punctelor 3, 4 şi 5 de pe ordinea de zi.

Simpozionul se va desfăşura potrivit programului de lucru anexat.

5. Preşedinţia la şedinţele de deschidere şi de închidere va fi deţinută de reprezentantul ţării gazdă. După şedinţa plenară de deschidere, preşedinţia la şedinţele plenare va fi deţinută prin ro-

Scanned with OKEN Scanner

tație zilnică, în ordinea alfabetului francez, începînd cu reprezentantul Bulgariei.

Președinția la ședințele de deschidere ale celor două grupuri de studiu va fi deținută de un reprezentant al țării gazdă. Stabilirea următorului președinte la fiecare grup de studiu se va face prin tragere la sorți. Președinția va fi apoi deținută prin rotație zilnică, în ordinea alfabetului francez.

6. În conformitate cu paragraful 74 al Recomandărilor finale ale Consultărilor de la Helsinki, Guvernul Poloniei va desemna un secretar executiv. Această desemnare va fi supusă consimțămîntului statelor participante. Serviciile secretariatului tehnic vor fi furnizate de țara gazdă.

7. Materiale asupra subiectelor ce vor fi discutate vor fi trimise, în una sau mai multe limbi de lucru ale C.S.C.E., prin canale corespunzătoare — de preferat cu cel puțin 3 luni înainte de deschiderea simpozionului — secretarului executiv care le va difuza celorlalte state participante și UNESCO.

8. Dacă simpozionul nu ajunge la nici un fel de concluzii convenite, proiectele și propunerile prezentate la simpozion vor fi transmise de către guvernul țării gazdă următoarei reuniuni general-europene.

9. Celelalte reguli de procedură, metodele de lucru și baremul de repartizare a cheltuielilor ale CSCE se vor aplica, *mutatis mutandis*, și simpozionului.

Scanned with OKEN Scanner

Anexa X

ORDINEA DE ZI, PROGRAMUL ŞI ALTE MODALITĂŢI DE ORGANIZARE A REUNIUNILOR CONFERINŢEI ASUPRA DIMENSIUNII UMANE A C.S.C.E.

I. Ordinea de zi

1. Deschiderea oficială. Cuvînt al reprezentantului ţării gazdă.
2. Discursuri de deschidere ale reprezentanţilor statelor participante.
3. Schimb de vederi asupra situaţiei din statele participante cu privire la respectarea tuturor drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, contactele umane şi alte probleme cu caracter umanitar legate de acestea, inclusiv punerea în aplicare a angajamentelor corespunzătoare ale C.S.C.E.
4. Evaluarea funcţionării procedurilor descrise în paragrafele 1—4 şi discutarea informaţiilor furnizate în conformitate cu paragraful 4 al Secţiunii referitoare la dimensiunea umană a C.S.C.E. din prezentul document final.
5. Prezentarea şi examinarea de propuneri concrete privind noi măsuri în direcţia îmbunătăţirii aplicării angajamentelor şi a cooperării în domeniul dimensiunii umane a C.S.C.E. şi a întăririi eficacităţii procedurilor sus-menţionate.
6. Discursuri de închidere ale reprezentanţilor statelor participante.
7. Închiderea oficială a reuniunii.

II. Programul şi alte modalităţi de organizare

1. Prima reuniune a Conferinţei se va deschide la 30 mai 1989, orele 10.30, la Paris. Ea se va închide la 23 iunie 1989.

Cea de a doua reuniune a Conferinţei se va deschide la 5 iunie 1990, orele 10.30, la Copenhaga. Ea se va închide la 29 iunie 1990.

Cea de a treia reuniune a Conferinţei se va deschide la 10 septembrie 1991, orele 10.30, la Moscova. Ea se va închide la 4 octombrie 1991.

Scanned with OKEN Scanner

2. Punctele 1, 2, 3, 6 și 7 de pe ordinea de zi vor fi examinate în ședințe plenare.

3. Punctele de pe ordinea de zi 4 și 5 vor fi examinate în ședințe plenare și în organe de lucru subsidiare :

Punctul 4 de pe ordinea de zi va fi examinat în organul de lucru subsidiar A ;

Punctul 5 de pe ordinea de zi va fi examinat în organul de lucru subsidiar B.

4. Ședințele plenarei vor fi deschise, afară de cazul cînd se hotărăște altfel. Ședințele organelor de lucru subsidiare vor fi închise.

5. Dacă se hotărăște în acest fel în plenară, fiecare reuniune poate, pe baza propunerilor prezentate, să examineze elaborarea și adoptarea de noi măsuri care să fie puse în aplicare după încheierea acestei reuniuni.

6. Președinția la ședințele plenare de închidere și deschidere ale fiecărei reuniuni a Conferinței va fi asigurată de reprezentantul țării gazdă. La celelalte ședințe plenare, președinția va fi asigurată prin rotație zilnică, în ordinea alfabetului francez, începînd, la prima ședință, cu reprezentantul Olandei și continuînd la celelalte două reuniuni consecutive ale Conferinței.

7. Discursurile de deschidere în cadrul punctului 2 de pe ordinea de zi vor fi făcute în ordinea următoare :

— la prima reuniune :

Discursurile de deschidere (Paris) : Liechtenstein, Franța, R. D. Germană, Norvegia, Italia, Malta, Olanda, Belgia, Elveția, Bulgaria, Cipru, U.R.S.S., Polonia, Portugalia, Turcia, Danemarca, Islanda, Ungaria, R. F. Germania, Cehoslovacia, Spania, Suedia, Irlanda, Vatican, Iugoslavia, Finlanda, Austria, Monaco, Canada, Marea Britanie, România, Grecia, S.U.A., Luxemburg, San Marino ;

— la cea de a doua reuniune :

Discursurile de deschidere (Copenhaga) : San Marino, Grecia, Monaco, U.R.S.S., Iugoslavia, Cehoslovacia, Belgia, Turcia, Bulgaria, Cipru, Elveția, Islanda, Olanda, Finlanda, Luxemburg, Polonia, Ungaria, S.U.A., Canada Norvegia, Portugalia, Malta, Irlanda, Vatican, Spania, Franța, Suedia, R. D. Germană, România, Italia, Marea Britanie, Danemarca, Austria, R.F. Germania, Liechtenstein ;

— la cea de a treia reuniune :

Discursurile de deschidere (Moscova) : Luxemburg, Grecia, Canada, Belgia, San Marino, U.R.S.S., Ungaria, Islanda, R. D. Germană, Irlanda, Bulgaria, Iugoslavia, Marea Britanie, Olanda, Danemarca, Malta, Suedia, Monaco, Cehoslovacia, Portugalia, Polonia, Austria, Cipru, Elveția, Vatican, S.U.A., Spania, Italia, Liech-

Scanned with OKEN Scanner

tenstein, Franța, R. F. Germania, Turcia, Finlanda, România, Norvegia.

Discursurile nu vor depăși, de regulă, 20 de minute de vorbitor.

8. În conformitate cu paragraful 74 al Recomandărilor finale ale Consultărilor de la Helsinki, guvernele Franței, Danemarcei și U.R.S.S. vor desemna pe secretarii executivi ai reuniunilor respective. Aceste numiri vor fi supuse acordului statelor participante.

9. Celelalte reguli de procedură, metodele de lucru și baremul de contribuții la cheltuielile C.S.C.E. se vor aplica, *mutatis mutandis*, la reuniunile Conferinței.

Scanned with OKEN Scanner

DECLARAȚIA PREȘEDINTELUI IN LEGĂTURĂ CU CARACTERUL DESCHIS ȘI ACCESUL LA REUNIUNILE C.S.C.E. MENȚIONATE ÎN DOCUMENTUL FINAL DE LA VIENA

Practicile referitoare la caracterul deschis și accesul la reuniunile C.S.C.E., bazate pe prevederile pertinente ale Actului final și aplicate de țările gazdă, au evoluat într-un mod pozitiv.

Aceste practici privesc, între altele, accesul în țara gazdă, la locul reuniunii și la ședințele publice ale reuniunilor C.S.C.E., pentru reprezentanții mijloacelor de informare, reprezentanții organizațiilor neguvernamentale sau ai grupurilor religioase, persoane particulare, atît cetățeni locali cît și străini ; contacte nestingherite între delegații sau vizitatori și cetățeni ai țării gazdă ; respectarea activităților legate de C.S.C.E., inclusiv organizarea de întruniri pașnice, libertății ziariștilor de a scrie reportaje, fără impedimente, precum și de a-și desfășura activitatea profesională în conformitate cu angajamentele C.S.C.E. În lumina acestei experiențe, toate statele participante înțeleg că guvernele țărilor gazdă pentru următoarele reuniuni C.S.C.E., menționate în Documentul final de la Viena, vor urma și dezvolta aceste practici, așa cum acestea au fost aplicate cel mai recent, la Reuniunea de la Viena.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Către cititor 5

Document final al Reuniunii din 1986 de la Viena a reprezentanţilor statelor participante la Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa, ţinută pe baza prevederilor Actului final referitoare la urmările conferinţei 7

Anexe 60

Tehnoredactor : MARIANA RĂDULESCU

Format 16/54×84. Coli tipar 6.
Bun de tipar 17 ianuarie 1990. Apărut — ianuarie 1990.

Comanda nr. 1153/13
Combinatul poligrafic Bucureşti
România

Scanned with OKEN Scanner